

Suomen Asianajajaliitto
Valvontalautakunta

Valvontakertomus 2011

Valvontakertomus 2011

Suomen Asianajajaliiton julkaisu

ISBN 978-952-5552-22-5
ISSN 0781-5840

Kuvat: Susa Junnola, Nina Kaverinen

Paino: Kirjapaino Uusimaa
Taitto: Tin can Oy / Seija Nikkilä

SISÄLLYS

PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Matti Kunnas

6

KIRJOITUKSIA

Sinikka Kelhä

7

Matti Tolvanen

8

1 JOHDANTO

10

1.1 Valvontalautakunta ja sen toiminta

10

1.1.1 Valvontalautakunnan kokoonpano

11

1.2 Valvonta-asioiden käsittely

13

1.2.1 Vireille tulo

13

1.2.2 Tutkittavaksiottamiskynnys

13

1.2.3 Asian valmistelu

13

1.2.4 Asianajajan vastaus- ja totuusvelvollisuus

13

1.2.5 Asian käsittely valvontalautakunnassa

14

1.2.6 Seuraamukset

14

1.3 Palkkioriiita-asiat ja niiden käsittely

15

1.4 Julkisuus

16

1.4.1 Asiakirjojen julkisuus

16

1.4.2 Julkinen päiväkirja

16

1.4.3 Julkinen ratkaisuseloste

17

1.5 Valtioneuvoston oikeuskansleri

17

1.6 Muutoksenhaku

17

2 TAPAUSELOSTUKSIA

18

2.1 Perusarvot (TO 3. luku)

19

2.1.1 Kunniallisuus (TO 3.5)

19

2.2 Asianajajan yleiset velvollisuudet (TO 4. luku)

20

2.2.1 Huolellisuus ja tehokkuus (TO 4.1)

20

2.2.2 Täydennyskouluttautumisvelvollisuus (TO 4.2)

22

2.2.3 Asiakasvarojen hoito (TO 4.4)

22

2.3 Asianajajan velvollisuudet asiakasta kohtaan (TO 5. luku)

23

2.3.1 Yhteydenpito asiakkaaseen (TO 5.4)

23

2.3.2 Tärkeiden ratkaisujen hyväksyttäminen (TO 5.5)

24

2.3.3 Oikeus luopua tehtävästä (TO 5.9)

24

2.3.4 Asiakirjojen luovuttaminen (TO 5.11)

25

2.4 Asianajajan esteellisyys (TO 6. luku)

25

2.4.1 Esteellisyys samassa asiassa (TO 6.1)

25

2.4.2 Esteellisyys lojaalisuusvelvollisuuden perusteella (TO 6.2)

26

2.5 Asianajajan velvollisuudet asiakkaansa vastapuolta kohtaan (TO 7. luku)

28

2.5.1 Sovinnollisuus (TO 7.1)

28

2.5.2 Sovintotarjoukseen vetoaminen (TO 7.2)

28

2.5.3 Painostuskielto (TO 7.3)

29

2.6 Todistaja, asiantuntija ja muu kuultava (TO 8.4)

29

2.7 Asianajotoimiston järjestäminen (TO 11. luku)

30

2.7.1 Asianajotoiminnan markkinointi (TO 10.2) ja asianajajan muu toiminta (TO 11.4)

30

2.7.2 Toimiston asianmukainen järjestäminen ja henkilökunnan valvonta (TO 11.5)

30

2.8 Asianajajan laskutus (Palkkio-ohje)

31

3 TILASTOTIETOJA VALVONNASTA

34

3.1 Hallituksen yleisvalvonta

34

3.2 Ratkaistut valvonta- ja palkkioriiita-asiat

34

3.3 Vireille tulleet asiat

35

4 SAMMANFATTNING

36

5 YHTEYSTIEDOT

38

Valvontalautakunnan itsenäisyys vahvistuu

Asianajajien etiikka – kunniakoodi, kuten professori **Aulis Aarnio** on asiaa nimittänyt – on yleisestä ammattietiikasta poikkeava siinä mielessä, että sen noudattamista valvotaan. Siinä missä etiikka yleisesti antaa rakennuspuita hyvään elämään tai palkinnon tuonpuoleisessa, asianajajien kunniakoodin – hyvän asianajajatavan – rikkominen tuottaa rikkojalleen seuraamuksia nykyhetkessä hänen ammattitoiminnassaan.

Se, että ammattitoimintaa valvotaan näinkin tiukasti, osoittaa sen merkityksen yhteiskunnallisesti, ja valvontajärjestelmän toimivuus puolestaan mahdollistaa ammattikunnalle annettavat erityisoikeudet.

Oikeudessa asioita ajavien lakimiesten ja asianajajien eettinen koodisto yhtenäistyy vuoden 2013 alusta ja tässä suhteessa Suomen Asianajajaliiton valvontalautakunta saa uuden merkittävän roolin muutoksen läpiviemisessä. Lautakunnasta tulee liitosta riippumaton itsenäinen toimija. Valvontalautakunnan valitsema työryhmä onkin pohtinut uutta työjärjestystä asioiden käsittelylle, ja valmistelun yhteydessä on esitetty muutettavaksi myös Suomen Asianajajaliiton sääntöjä ja hyvää asianajajatappaa koskevia ohjeita siten, että asianajotoimistoissa työskentelevät lakimiehet tulevat vastaamaan omasta toiminnastaan kuten luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat. Tämä selkeyttää valvontavastuuta asianajotoimistoissa.

Valvontalautakunta on huomionnut myös asianajajan itseksiminointisuojan viimeaikaisten oikeustapausten valossa ja mikäli asianajaja vetoaa siihen vastauksessaan, voidaan vastaus siirtää annettavaksi vasta mahdollisen rikosasian päättymisen jälkeen.

Päättynyt vuosi oli valvontalautakunnan toiminnassa murheellisempi kuin edellinen, sillä aiemmasta vuodesta poiketen liiton jäsenyydestä jouduttiin erottamaan kuusi asianajajaa, joista kolme oli jo eronnut tai erotettu liiton jäsenyydestä ennen valvontalautakunnan ratkaisua. Yksi seuraamusmaksukin on jouduttu määräämään. Kahdesta erottamista koskevasta päätöksestä on valitettu hovioikeuteen. Myös kanteluiden määrä on edellisestä vuodesta hivenen noussut, mikä on taannut työpaineen jatkumisen valmistelijoiden keskuudessa. Valvonta- ja palk-

kioriita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika on työpaineista huolimatta lyhentynyt peräti kahdella kuukaudella ollen nyt neljä kuukautta ja 20 päivää. Tästä tulee kiittää kaikkia valvontalakimiehiä sekä valvonnasta vastaavaa lakimiestä **Veli-Pekka Timosta**, joka loppuvuodesta siirtyi toisen työnantajan palvelukseen. Hänen seuraajakseen on iloksemme rekrytoitu vanha tuttumme **Minna Melender**, joka palaa tuomarivalintalautakunnasta takaisin palvelukseemme valvonnasta vastaavaksi lakimieheksi. Tulevat muutokset ja valvonnan laajentuminen vaativat mahdollisimman pätevää ja kokenutta henkilökuntaa, jotta valvontalautakunta voi suoriutua tehtävistään tehokkaasti ja uskottavasti.

Asianajajakunta lunastaa paikkansa oikeuslaitoksessa edesauttamalla hyvää oikeudenhoitoa. Tämä toteutuu parhaiten siten, että asianajaja kiireensä keskellä pysähtyy miettimään toimintaansa myös yleisen etiikan kannalta. Asianajajien etiikka on loppujen lopuksi vain osa yleistä etiikkaa.

Matti Kunnas,
Suomen Asianajajaliiton
valvontalautakunnan
puheenjohtaja,
asianajaja

Palkkioriita-asioista

Vaikka valvontalautakunnan suositukset palkkioriita-asioissa eivät ole sitovia, niiden noudattamista seurataan Asianajajaliitossa ja niillä on merkitystä, mikäli laskua myöhemmin käsitellään käräjäoikeudessa tai suosituksesta ja laskun alentamisesta neuvotellaan asianajajan ja asiakkaan välillä. Pääsääntöisesti asianajajat noudattavat lautakunnan antamia suosituksia.

Oikeusturvavakuutus ja julkinen oikeusapu

Jotta laskutusta koskevilta epäselvyyksiltä ja valvontalautakuntaa työllistävilta kanteluilta voitaisiin välttyä, asianajajien olisi hyvä informoida asiakkaitaan nykyistä useammin ja enemmän niistä seikoista, joilla on merkitystä heidän maksuvelvollisuuteensa, tai jotka sitä mahdollisesti toimeksiannon kuluessa muuttavat. Kyse on normaalista asiakaspalvelusta, jolla moni muukin kantelu olisi vältettävissä.

Valvontalautakuntaan on kanneltu muun muassa siitä, että asianajaja on antanut asiakkaalleen virheellistä tietoa vakuuttamalla, ettei asian hoitamisesta aiheudu asiakkaalle ollenkaan kuluja, koska tämä saa oikeusturvavakuutuksen omavastuuosuuteen julkista oikeusapua.

Näissä tapauksissa asiakas on alun perin saanut oikeusapua vakuutuksen omavastuuosuuteen, mutta myöhemmin asian edetessä edellytyksiä oikeusavun saamiseen ei enää ole ollutkaan, ja asiakasta on etuuden päättymisen jälkeen laskutettu.

Valvontalautakunta on ratkaisuisaan todennut, ettei asianajaja ole vastuussa siitä, että asiakkaalle myönnetty oikeusapu muuttuu asiakkaan taloudellisissa olosuhteissa tapahtuneiden muutosten vuoksi asiakkaalle epäedullisemmaksi. Mikäli asianajajan lasku on oikeassa suhteessa tehtävän laatuun ja sen vaatimaan työn määrään sekä muutoinkin kohtuullinen, edellytyksiä palkkion alentamiseen ei ole ollut.

Olosuhteet voivat muuttua paitsi oikeusavun edellytysten osalta, myös esimerkiksi silloin, jos oikeusturvavakuutuksen enimmäiskorvausmäärä ylittyy. Jos asiakkaalla on käytettävissään oikeusturvavakuutus, hänellä on oikeus olettaa, ettei hänellä ole velvollisuutta maksaa oikeudenkäyntikuluja yli vakuutuksen omavastuuosuuden. Kyse on palkkio-ohjeen 1.6-kohdasta, jonka mukaan asianajaja ei saa periä asiakkaalta oikeusturvavakuutuksesta korvattavista toimista

enempää kuin vakuutusehtojen mukaisen omavastuuosuuden, ellei asiakkaan kanssa ole tehtävää vastaanottaessa toisin sovittu.

Laskutusperusteet ja hinta-arvio

Valvontalautakunnassa joudutaan edelleen melko usein pohtimaan sitä, onko asianajajan lasku riittävän yksilöity. Ellei asiakkaan kanssa muuta ole sovittu, laskun tulee olla esimerkiksi toimenpiteittäin tai työhön käytetyn ajan perusteella yksilöity siten, että asiakkaalla on mahdollisuus arvioida, onko lasku sovitun mukainen ja kohtuullinen.

Yhä useammin asiakkaat haluavat etukäteen tietää, mitä asianajopalvelu maksaa. Asianajajan tulee asiakkaan pyynnöstä ilmoittaa tehtävää vastaanottaessa palkkioperusteensa ja laskutuskäytäntönsä sekä arvioida tehtävän tai sen osan hoitamisesta veloitettavan palkkion määrä. Kuluttajasuhteissa hinta-arvio on annettava arvonlisäverollisena ja laskutuksessa on tällöin otettava huomioon myös se, mitä kuluttajansuojalaki asiasta määrää.

Hinta-arvion saa antaa asiakkaalle niillä tiedoilla, jotka ovat tehtävää vastaanottaessa asianajajan käytettävissä. Mikäli arvio on asiakkaalle annettu ja tehtävää hoidettaessa ilmenee, että arvioitu palkkio ylittyy, asianajajan on ilmoitettava siitä asiakkaalle. Valvontalautakunnassa on jouduttu ottamaan kantaa myös siihen, onko asianajajan ilmoittama peruste hinta-arviosta poikkeamiselle ollut perusteltu, joten asiakkaalle ilmoitettavien hinta-arvioiden tulee olla todellisia ja realistisia.

Sinikka Kelhä,
valvontalautakunnan
varapuheenjohtaja,
asianajaja

Asianajaja ja julkisuusvalvontakäytännön näkökulmasta

Myös asianajajalla on Suomen perustuslain 12 §:ssä taattu sananvapaus. Sananvapaudella on kuitenkin rajat. Asianajajan sananvapautta rajoittavat laissa säädetty salassapitovelvollisuus, rikosasiassa erityisesti epäillyn oikeudet ja hyvän asianajajataivan vaatimukset. Suomen Asianajajaliiton valvontalautakunta on ottanut täysistuntoratkaisussaan 12.5.2011 kantaa sananvapauden ja hyvän asianajajataivan väliseen suhteeseen.

Asianajaja oli toiminut syytetyn avustajana asiassa, jossa käräjäoikeus tuomitsi asianajajan päämiehen kolmesta taposta 15 vuoden vankeusrangaistukseen. Käräjäoikeuden tuomion jälkeen päämies ilmoitti asianajajan välityksellä, ettei hän aikunut valittaa tuomiosta. Myöhemmin päämies ilmoitti tyytymättömyytensä tuomioon. Toimeksianto päättyi tämän jälkeen.

Asianajaja oli antanut tiedotusvälineille lausuntoja, joissa hän oli arvostellut entisen päämiehensä toimintaa käyttämällä seuraavia ilmaisuja: "Hän kuitenkin selvisi tappotuomiolla. Yleensä oikeuskäytännön mukaan teloitustaposta tulee murhatuomio ja elinkautinen. Jos oikeuskäytäntö pysyy samana, niin on kyse kolmesta teloitustaposta ja vielä jäännösrangaistus alla, on äärimmäisen vaikea nähdä muunlaista lopputulosta kuin mitä käräjäoikeus teki. A teki kolme teloitustappoa, mutta ei saanut elinkautista murhasta vaan määräaikaisen 15 vuoden tuomion tapoista. Hänen pitäisi olla tyytyväinen. Käräjäoikeuden tuomion jälkeen mies sanoi, ettei valita. Nyt hän söi sanansa. On väärin ja omaisia loukkaavaa valittaa. Teot hän teki alkoholin ja lääkkeiden vaikutuksen alaisena. Nyt hän on tehnyt ratkaisunsa vankilassa ja selvin päin. Valittaminen osoittaa sydämettömyyttä. En voi enää toimia hänen avustajanaan."

Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja saa ottaa huomioon oman arvomaailmansa asianajotoiminnassaan. Jutun hoitamisen sopivuus asianajajan arvomaailmaan tulee kuitenkin harkita ennen toimeksianton vastaanottoa, eikä asianajajan omien arvojen esilläpito saa vahingoittaa päämiehen etua jutun hoidossa. Jutusta luopuminen toimeksianton vastaanottamisen jälkeen ei saa vahingoittaa pää-

miehen etua eikä asianajajan oman julkisuuskuuvan hoitaminen saa ohittaa päämiehen etua.

Asianajotoiminnan perusarvoihin kuuluva vaitiolovelvollisuus on asiakkaan oikeus ja asianajajan velvollisuus. Asianajajan ja asiakkaan välille ei voi muodostua luottamussuhdetta, jos asianajajan vaitiolosta ei ole takeita. Kommentoimalla julkisuudessa päämiehensä kanssa käymiään keskusteluja ja päämiehensä menettelyä asianajaja toimii vastoin vaitiolovelvollisuuttaan.

Kysymys asianajajan roolista liittyy koko rikosprosessin ja oikeusjärjestelmän perusteisiin. Rikosasiassa julkisen kannevallan valvominen ja rikosvastuun toteuttaminen on syyttäjän tehtävä. Syytetyn puolustajan tehtävä on puolustaa päämiestään joko näyttö tai syyttäjän oikeudellinen arvio kyseenalaistamalla ja esittämällä seuraamuksen määrittämisessä syytetyn eduksi vaikuttavia seikkoja.

Valvontalautakunta totesi, että asianajajan päävelvoite on olla asiakkaalleen lojaali. Oikeus hakea muutosta käräjäoikeuden tuomioon on perustuslaissa ja oikeudenkäymiskaassa asianosaiselle taattu oikeus. Asianosaisella on oikeus harkita tyytymättömyyden ilmoitusta viikon ajan tuomion antamisesta. Asianajaja oli ottanut entisen päämiehensä tuomioon kantaa, vaikka hän oli tiennyt tämän ilmoittaneen tyytymättömyyttä tuomioon.

Syyttömysolettaman yksi ulottuvuus on se, että myös seuraamuskytymys on avoin siihen saakka, kun asiasta annetaan lainvoimainen tuomio. Asianajajan puheet eivät saa hämärtää ihmisten käsitystä siitä, mikä on puolustusasianajajan rooli rikosasiassa ja sitä kautta vähentää luottamusta asianajajakuntaan yleisemminkin.

Valvontalautakunta totesi, että päämiehen päätös vastoin asianajajan kanssa sopimaansa menettelytapaa muuttaa mieltään tyytymättömyyden ilmoitusta koskevassa asiassa tai asianajajan oman arvomaailman puolustaminen eivät ole sellaisia perusteita, jotka vapauttaisivat asianajajan lojaalisuus- tai vaitiolovelvollisuuden vaatimuksista. Esittämällä päämiehen tekoon liittyviä käsityksiä teloitustapoista, lupausten pettämisestä, vainajien omaisten loukkaamisesta ja sydämettömyydestä, asianajaja oli toiminut vastoin

asianajajalle kuuluvaa lojaalisuusvelvollisuutta.

Valvontalautakunnan ratkaisu sisältää kolme pääviestiä. Ensinnäkin valvontalautakunta korostaa, että myös asianajaja saa työssään ilmaista omaa arvomaailmaansa. Toiseksi laissa säädetty salassapitovelvollisuus on ehdoton raja, jota asianajaja ei saa julkisuudessa esiintyessään ylittää. Kolmanneksi asianajajan on aina pidettävä mielessä roolinsa päämiehen etujen puolustajana sekä päämiehen laissa turvatut oikeudet etenkin toimiessaan rikoksesta epäillyn avustajana. Kysymys on toisaalta asianajajan suhteesta päämieheensä ja toisaalta asianajajan suhteesta julkisuuteen. Suhteessa julkisuuteen asianajajan tulee välttää kaikkea, mikä saattaa hämärtää ihmisten käsitystä asianajajan roolista ja heikentää luottamusta asianajajakuntaan. Jokainen asianajaja edustaa julkisuuteen päin samalla asianajajakuntaa yleisemminkin. Yhden asianajajan taitamaton sanavalinta voi koitua koko ammattikunnan vahingoksi ja vastaavasti taitava esiintyminen vahvistaa tätä ammattikuvaa.

Ratkaisusta ilmenevät periaatteet tulee ottaa asianajotoiminnassa vakavasti. Asianajajan on tarkoin harkittava, mitä hän kertoo julkisuudessa päämiehestään, suhteestaan päämieheen ja päämiehensä menettelystä toimeksianton päättymisen jälkeen. Asianajajan ja julkisuuden väliseen suhteeseen on syytä kiinnittää huomiota asianajajien koulutuksessa. Tiedotusvälineet ovat aiempaa kiinnostuneempia kuulemaan myös asianajajien näkemyksiä vireillä olevista tai päättyneistä rikosasioista. Tässä kehityksessä ei ole sinänsä mitään kielteistä, mutta kunkin lausuntoja julkisuuteen antavan tulee pohtia julkisuuden ja oman ammattiroolinsa välistä suhdetta, eikä oman julkisuuskuuvan varjeleminen saa ohittaa asianajajan päämiehen etua.

Ratkaisussa oli kysymys asianajajan suhteesta julkisuuteen jutussa, jossa hän on toiminut avustajana. Valvontalautakunnan valmistelussa on kantelu, jossa kysymys on siitä, mitä asianajajan on soveliasta lausua julkisuudessa muista rikosasioista kuin niistä, joihin hän itse asianajajana osallistuu. Kysymys on uudessa tapauksessa asianajajan sananvapaudesta toimeksiantosuhteen ulkopuolella eli oikeudesta yleisesti kommentoida julkisuudessa rikosasioita, jotka kiinnostavat tiedotusvälineitä ja yleisiä.

Matti Tolvanen,
valvontalautakunnan jäsen,
professori, OTT

1 Johdanto

Asianajajien valvontamenettely ja palkkioritojen käsittely uudistettiin 1.11.2004 voimaan tulleella asianajajista annetun lain (asianajajalaki) muu- toksella (697/2004) ja oikeusministeriön päätöksellä yleisen asianajajayhdistyksen sääntöjen muuttamisesta (934/2004). Asianajajaliiton aloitteesta toteutetun uudistuksen tavoitteina olivat ammatillisen valvonnan ja palkkioritojen julkisuuden ja luotettavuuden lisääminen, asianajajan ja kantelijan oikeusturvan parantaminen sekä ammatilliseen valvontaan käytettävissä olevien voimavarojen tehokkaampi hyödyntäminen.

1.1 Valvontalautakunta ja sen toiminta

Asianajajien toimintaa koskevat kantelut käsittelee valvontalautakunta. Suomen Asianajajaliiton hallituksella on edelleen velvollisuus asianajajalain 6 §:ssä säädettyin tavoin valvoa asianajajien toimintaa. Jos hallitus tätä valvontaa suorittaessaan saa aiheen epäillä asianajajan menetelleen velvollisuuksiensa vastaisesti, sen tulee saattaa asia valvontalautakunnan käsiteltäväksi.

Asianajajan laskutuksen kohtuullisuutta tai palkkioon liittyvää muuta riitaisuutta koskevat asiat käsitellään valvontalautakunnassa palkkiorita-asioina. Palkkiorita-asian käsittely valvontalautakunnassa on asianajajan asiakkaalle maksuton palvelu, jossa asiakas ei ole asian hävitessänsäkään velvollinen korvaamaan asianajajan tai asianajoyhtiön oikeudenkäyntikulua.

Valvontalautakuntaan kuuluvat puheenjohtaja sekä kahdeksan muuta jäsentä ja viimeksi mainittujen henkilökohtaiset varajäsenet. Puheenjohtajan ja viiden muun jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla asianajajia ja heidät valitsee tehtävänsä Asianajajaliiton valtuuskunta. Kolmen jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla asianajajakuntaan kuulumattomia oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita henkilöitä, jotka ovat perehtyneitä asianajotoimintaan sekä lisäksi tuomarin tehtäviin taikka oikeustieteen yliopistolliseen koulutukseen ja tutkimukseen. Asianajajakuntaan kuulumattomat jäsenet ja heidän varajäsentensä nimittää valtioneuvosto oi-

keusministeriön esityksestä sen jälkeen, kun ministeriö on saanut Asianajajaliiton puoltavan lausunnon ehdokkaiden kelpoisuudesta tehtävään. Jäsenten toimikausi on kolme vuotta.

Valvontalautakunta toimii kolmena jaostona. Tarkoituksena on, että valtaosa käsiteltävistä valvontasioista ja kaikki palkkiorita-asiat käsitellään ja ratkaistaan lautakunnan jaostoissa. Jaostojen kokoonpanot määrää valvontalautakunta siten, että kuhunkin jaostoon kuuluu kaksi asianajajajäsentä ja yksi asianajajakuntaan kuulumaton jäsen.

Jaostojen puheenjohtajina toimivat valvontalautakunnan puheenjohtaja ja valvontalautakunnan keskuudestaan vuosittain valitsemat kaksi varapuheenjohtajaa. Palkkiorita-asioissa puheenjohtajana toimii aina jaoston asianajajakuntaan kuulumaton jäsen.

Lautakunnan täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheenjohtajista sekä vähintään kuusi muuta jäsentä on saapuvilla. Lautakunnan jaosto on päätösvaltainen, kun jaoston kaikki jäsenet ovat saapuvilla.

1.1.1 Valvontalautakunnan kokoonpano

Valvontalautakunnan puheenjohtajana toimi kertomusvuonna asianajaja **Matti Kunnas** ja varapuheenjohtajina asianajajat **Sinikka Kelhä** ja **Jouko Ylisuvanto** 31.7. saakka ja **Sinikka Kelhä** ja **Sirpa Niemistö** 1.8. alkaen.

Muita asianajajajäseniä lautakunnassa olivat **Katja Arve-Salonen**, **Veronica Dalenius**, **Jukka Holopainen**, **Markus Luotola**, **Anna-Karin Mickwitz**, **Matti Niiranen**, **Jarkko Otva**, **Ilkka Salonen**, **Peter Salovaara** ja **Heikki Sillanpää**.

Asianajajakuntaan kuulumattomia jäseniä olivat hovioikeudenlaamanni **Mika Huovila**, OTT **Pia Letto-Vanamo**, käräjätuomari **Helena Männikkö**, oikeusneuvos **Hannu Rajalahti**, professori, OTT **Ahti Saarenpää**, käräjätuomari **Antti Savela** ja professori, OTT **Matti Tolvanen**.

Valvontalautakunnan kokoonpano vuonna 2011

31.7.2011 saakka

Puheenjohtaja Matti Kunnas
Varapuheenjohtajat Sinikka Kelhä ja
Jouko Ylisuvanto

varsinaiset jäsenet

1. jaosto

Jouko Ylisuvanto, pj.
Jarkko Otva
Hannu Rajalahti,
oikeusneuvos

varajäsenet

Sirpa Niemistö
Matti Niiranen
Ahti Saarenpää,
professori

Sanna Leppänen, jaoston sihteeri, lakimies

2. jaosto

Matti Kunnas, pj.

(ei varajäsentä)

Jukka Holopainen
Pia Letto-Vanamo,
professori

Katja Arve-Salonen
Matti Tolvanen,
professori

Päivikki Hartikainen, jaoston sihteeri,
valvonta-assistentti

3. jaosto

Sinikka Kelhä, pj.
Anna-Karin Mickwitz
Helena Männikkö,
käräjätuomari

Heikki Sillanpää
Peter Salovaara
Antti Savela,
käräjätuomari

Gunilla Nyström, jaoston sihteeri, lakimies

1.8.2011 alkaen

Puheenjohtaja Matti Kunnas
Varapuheenjohtajat Sinikka Kelhä ja
Sirpa Niemistö

varsinaiset jäsenet

1. jaosto

Sirpa Niemistö, pj.
Jarkko Otva
Hannu Rajalahti,
oikeusneuvos *
Ahti Saarenpää,
professori **

varajäsenet

Ilkka Salonen
Matti Niiranen
Ahti Saarenpää,
professori *
Mika Huovila,
hovioikeudenlaamanni **

Sanna Leppänen, jaoston sihteeri, lakimies

2. jaosto

Matti Kunnas, pj.
Katja Arve-Salonen
Pia Letto-Vanamo,
professori

(ei varajäsentä)
Markus Luotola
Matti Tolvanen,
professori

Päivikki Hartikainen, jaoston sihteeri,
valvonta-assistentti

3. jaosto

Sinikka Kelhä, pj.
Helena Männikkö,
käräjätuomari
Peter Salovaara

Heikki Sillanpää
Antti Savela,
käräjätuomari
Veronica Dalenius

Gunilla Nyström, jaoston sihteeri, lakimies

Valvontalautakunnan täysistunnon sihteerinä toimi valvonnasta vastaava lakimies Veli-Pekka Timonen 22.11. saakka.

* 31.10. saakka

** 1.11. alkaen

Kuvissa valvontalautakunnan jäsenistä
Sirpa Niemistö, Matti Niiranen ja Ahti Saarenpää sekä sihteerit Sanna Leppänen, Pia Letto-Vanamo, Matti Kunnas ja Markus Luotola sekä sihteerit Päivikki Hartikainen, Veronica Dalenius ja Helena Männikkö sekä sihteerit Gunilla Nyström,
3. jaosto (alhaalla)

1.2 Valvonta-asioiden käsittely

1.2.1 Vireille tulo

Yleisimmin asianajajaan kohdistuva kantelu tulee vireille asianajajan oman päämiehen tai päämiehen vastapuolen kantelusta tai kantelu liittyy asianajajan toimintaan jossakin määräyksenvaroisessa tehtävässä, kuten kuolinpesän pesänselvittäjänä tai -jakajana tai konkurssipesän hoitajana. Asianajajalain 6 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston oikeuskanslerilla on oikeus saattaa vireille valvonta-asia, jos hän katsoo asianajajan laiminlyöneen velvollisuutensa. Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 10 a §:n perusteella tuomioistuimen ilmoitettava Asianajajaliitolle asianajajalle määrätystä esiintymiskiellosta.

Valvonta-asia tulee asianajajalain 7 c §:n mukaan vireille, kun asianajajaan kohdistuva kantelu, valtioneuvoston oikeuskanslerin tekemä kantelu tai tuomioistuimen ilmoitus saapuu Asianajajaliiton toimistoon. Asianajajaliiton hallituksen tietoonsa saama valvonta-asia tulee vireille, kun hallitus päättää siirtää asian valvontalautakunnan käsiteltäväksi.

Valvonta-asia ei edellytetä asianosaisasemaa, vaan kuka tahansa voi kannella asianajajan toiminnasta. Palkkiorita-asian vireille tulon edellytyksenä on, että hakija on joko asianajajan päämies tai muu asiakas, jonka maksettavaksi lasku on osoitettu.

1.2.2 Tutkittavaksiottamiskynnys

Asianajajaan kohdistuvilta moitteilta on edellytettävä riittävää yksilöintiä sen vuoksi, että asianajajalta vaaditaan moitteiden johdosta vastaus, jonka hän on asianajajalain 7 d §:n 3 momentin mukaisesti velvollinen avoimesti ja totuudenmukaisesti antamaan. Jos kantelu on niin puutteellinen, ettei asiaa voida puutteellisuuden johdosta ottaa ratkaistavaksi, eikä kantelija kehotuksesta huolimatta korjaa puutteita, valvontalautakunta voi jättää kantelun tutkittavaksi ottamatta. Aikaisemmin ratkaistua asiaa koskevaa kantelua ei oteta tutkittavaksi, ellei kantelussa ole esitetty asiaan vaikuttavaa uutta selvitystä.

Kantelu voidaan jättää tutkittavaksi ottamatta myös silloin, kun kantelussa kyseessä olevista tapahtumista on kulunut enemmän kuin viisi vuotta. Vanhentumista ei ole säädetty ehdottomaksi, vaan valvontalautakunnalle on jätetty mahdollisuus ottaa käsiteltäväksi myös viittä vuotta vanhempia tapahtumia koskevat kantelut, jos tähän on aihetta. Säännös vastaa viranomaisvalvontaa suorittavien valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnassa omaksuttua sääntelyä. Vanhentumista puoltaa se, että selvityksen saaminen vanhoista tapahtumista saattaa olla ylivoimaista eikä vanhojen asioiden selvittäminen ole välttämättä oikeudellisesti perusteltua. Vanhentumissäännös ei koske asioita, jotka oikeuskansleri vaatii käsiteltäväksi.

1.2.3 Asian valmistelu

Valvonta-asioiden valmistelu tapahtuu Asianajajaliiton toimistossa. Vireille tulevat valvonta-asiat jaetaan liiton toimistossa eri jaostoille käsiteltäväksi. Jos kantelussa on kysymys niin vakavasta asiasta, että asia on ratkaistava valvontalautakunnan täysistunnossa, valvontalautakunnan puheenjohtaja päättää asian siirtämisestä suoraan täysistuntoon.

Jokaisesta vireille tulevasta valvonta-asiasta on Asianajajaliiton sääntöjen 44 §:n mukaan ilmoitettava välittömästi sille asianajajalle, jota kantelu koskee.

Tutkittavaksi otetuissa asioissa kantelu tai muu asian perusteena oleva asiakirja annetaan asianajajalle tiedoksi. Tiedoksiantoon liitetään jaoston sihteerin käsitys siitä, mistä asiassa on kyse ja asianajajalle eritellään ne ammattieettiset moitteet, jotka häneen on kohdistettu. Asianajajalta vaaditaan vastaus kohtuullisessa määräajassa. Valvontamenettelyssä ei asian selvittämiseksi ole riittävää, että asianajajalle pelkästään varataan tilaisuus antaa vastineensa häneen kohdistettujen moitteiden johdosta, vaan asianajajalain 7 d §:n 3 momentin mukaan asianajajan on annettava häneltä pyydytetyt tiedot ja selvitykset avoimesti ja totuudenmukaisesti. Asianajaja ei voi jättää vastaamatta tai antamatta riittävän yksityiskohtaista vastausta vetoamalla asianajosalaisuuteen. Jos asianajaja vastatessaan joutuu kertomaan jotakin asianajosalaisuuden piiriin kuuluvaa, tulee selvityksen tämä osa laatia eri asiakirjaksi ja pyytää se pidettäväksi salassa kantelijalta.

Asianajajan antama vastaus toimitetaan kantelijalle, jolle on varattava tilaisuus lausua asianajajan antaman vastauksen johdosta. Jos kantelija käyttää tätä tilaisuutta hyväkseen, toimitetaan kantelijan lausuma tiedoksi asianajajalle mahdollista uutta lausumaa varten.

Kirjeenvaihdon päätyttyä jaoston sihteerit laatii asiasta muistion sekä ehdotuksen mahdollisesta ratkaisusta ja julkisesta ratkaisuselosteesta. Tämän jälkeen muistio ja kanteluun liittyvät asiakirjat toimitetaan valvontalautakunnan esittelevälle jäsenelle, jonka tehtävänä on laatia asiasta lopullinen päätösehdotus ja julkinen ratkaisuseloste.

1.2.4 Asianajajan vastaus- ja totuusvelvollisuus

Asianajajan tulee itse myötävaikuttaa kurinpitoasian selvittämiseen. Hän on velvollinen asianajajalain 6 §:n 1 momentin, 7 d §:n 3 momentin ja Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 12.1-kohdan perusteella antamaan valvonta-asioissa vastauksen kantelijan häneen kohdistamiin moitteisiin. Tapaohjeiden 12.1-kohdan mukaan asianajajan on vastattava hänelle asianajajalain ja Asianajajaliiton sääntöjen edellyttämässä asioissa esitettyihin kysymyksiin avoimesti, totuudenmukaisesti ja määräajassa.

Asianajajan vastauksenantovelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa valvontalautakunta, sen asiaa esittelevä jäsen, liiton pääsihteeri tai asiaa valmisteleva jaoston sihteeri pyytävät häneltä tietoja tai selitystä asian valmisteluun, käsittelyyn tai toimiston tarkastukseen liittyen.

Asianajaja ei voi kieltäytyä vastausvelvollisuutensa täyttämistä vetoamalla salassapitovelvollisuuteensa. Asianajajalain 7 a §:n 2 momentin mukaan salassapitovelvollisuus päämiehen asioiden suhteen koskee sekä valvontalautakunnan jäseniä että liiton toimiston henkilökuntaa. Mikäli kantelija ei ole asianajajan oma päämies, selvityksen salassa pidettäväksi ilmoitettuja osia ei toimiteta kantelijan tietoon.

Asianajajan vastausvelvollisuuteen kuuluu myös, että hän on velvollinen noudattamaan selityksen antamiselle asetettua määräaika.

Valvonta-asiassa ei ole kysymys rikosoikeudellisesta tuomitsemistoiminnasta, vaan asianajajakunnan eettisten sääntöjen noudattamisen valvonnasta. Tästä seuraa, että asianajaja on valvonta-asioissa velvollinen noudattamaan totuutta. Asianajajan tulee antaa totuudenmukaisesti vastaus jokaiseen kantelijan esittämään hyvän asianajajatavan rikkomista koskevaan moitteeseen. Totuusvelvollisuus koskee myös jokaista lautakunnan tai liiton toimiston esittämää kysymystä sekä asian selvittämistä suullisessa käsittelyssä.

Valvontalautakunnan seuraamuskäytännössä vastaus- ja totuusvelvollisuuden rikkomiseen on suhtauduttu vakavasti. Seuraamukseksi on pääsääntöisesti määrätty vähintään varoitus.

1.2.5 Asian käsittely valvontalautakunnassa

Valvonta-asiat ratkaistaan valvontalautakunnan jaostoissa esittelevän jäsenen esittelystä. Valvontalautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

Jaosto tai valvontalautakunnan puheenjohtaja voi aina siirtää harkitsemansa, esimerkiksi periaatteellisesti tärkeän, valvonta-asian ratkaistavaksi valvontalautakunnan täysistunnossa. Jaoston toimivalta ratkaista valvonta-asioita on rajoitettu siten, että jos jaoston käsittelemässä valvonta-asiassa harkitaan seuraamukseksi Asianajajaliitosta erottamista tai seuraamusmaksua, on asia aina käsiteltävä täysistunnossa. Samaten mikäli jaosto olisi päätyvässä äänestykseen asiassa annettavasta seuraamuksesta, tulisi asia siirtää täysistunnon ratkaistavaksi.

Asian käsittely tapahtuu pääsääntöisesti kirjallisesti. Koska valvontalautakunnan on huolehdittava siitä, että asia tulee riittävästi selvitettyksi, voi valvontalautakunta järjestää suullisen käsittelyn, jos se katsotaan asian selvittämiseksi tarpeelliseksi. Kuulemisperiaatteen mukaisesti sekä asianajaja että kantelija on kutsuttava suulliseen käsittelyyn.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6. artiklassa säädetään oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeuden-

käyntiin. Sen mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteita, joihin kuuluu muun muassa suullinen käsittely, sovelletaan myös asianajajajärjestöjen kurinpidolliseen menettelyyn silloin, kun mahdollisena seuraamuksena on asianajajajärjestöstä erottaminen, eli mahdollisuus elinkeinon menettämiseen. Tämän vuoksi asianajajalain 7 d §:n 2 momentissa on säädetty, että asianajajayhdistyksestä voidaan erottaa tai seuraamusmaksu määrätä vain, jos asiassa on järjestetty suullinen käsittely. Tällainen asia on aina käsiteltävä täysistunnossa. Liiton sääntöjen 47 §:n mukaan asianosaisten poissaolo suullisesta käsittelystä ei estä asian ratkaisemista.

1.2.6 Seuraamukset

Asianajajalain 5 §:n 1 momentin mukaan asianajajan tulee rehellisesti ja tunnollisesti täyttää hänelle uskotut tehtävät sekä kaikessa toiminnassaan noudattaa hyvää asianajajatapaa. Velvollisuuksien rikkomisesta säädetään seuraamukset lain 7 §:ssä. Jos asianajajan todetaan valvonta-asian käsittelyssä ilmitulleiden seikkojen johdosta menettelleen lain 5 §:n vastaisesti, on valvontalautakunnan määrättävä hänelle kurinpidollinen seuraamus, joita ovat huomautus, varoitus, seuraamusmaksun määrääminen ja viime kädessä asianajajayhdistyksestä erottaminen. Lain sanamuodon mukaan seuraamus on pakko määrätä, jos asianajajan havaitaan menettelleen lain 5 §:n vastaisesti. Valvontamenettelyssä ei voida jättää seuraamusta määräämättä velvollisuuksien vastaisen menettelyn vähäisyyden tai anteeksiannettavuuden perusteella. Ratkaisukäytännössä on kuitenkin asianajajan menettelyä ohjaavasti ja seuraamusta määräämättä katsottu mahdolliseksi kiinnittää asianajajan huomiota johonkin hänen menettelynsä.

Seuraamusmaksu, 500–15 000 euroa, on tarkoitettu määrätymään kokonaisvaltaisen arvioinnin perusteella, jossa otetaan huomioon muun muassa asianajajan menettelyn moitittavuus, kokemus asianajotehtävistä sekä asianajajan taloudelliset olot, jotka vaihtelevat toimiston koon ja sijainnin sekä toimeksiantojen laadun mukaan. Taloudellisten olojen huomioimisella on pyritty päiväsakkojärjestelmän mukaisesti siihen, että seuraamusmaksu olisi oikeudenmukaisessa suhteessa maksajan maksukykyyn.

Seuraamusmaksu suoritetaan Asianajajaliitolle. Maksua koskee liiton sääntöjen 39 §:n määräys, jonka mukaan, jos jäsen jättää suorittamatta yhdistykselle tulevan maksun, hallituksella on oikeus poistaa hänet asianajaluettelosta. Maksu ei ole valvonta-

lautakunnan määräämänä seuraamuksena täytäntöönpanokelpoinen. Jos seuraamusmaksun määrä muutoksenhakuasteena toimiva Helsingin hovioikeus tai korkein oikeus, se on myös täytäntöönpanokelpoinen.

Eri seuraamusten käyttämisestä säädetään asianajajalain 7 §:n 2 ja 3 momenteissa. Jos asianajaja menettelee epärehellisesti tai muulla tavalla tahallisesti loukkaa toisen oikeutta, on hänet kurinpidollisena seuraamuksena erotettava asianajajayhdistyksen jäsenyydestä. Jos epärehelliseen menettelyyn tai toisen oikeuden tahalliseen loukkaamiseen liittyy lieventäviä seikkoja, voidaan seuraamuksena käyttää seuraamusmaksua tai varoitusta.

Jos asianajaja menettelee muulla kuin edellä kerrotulla tavalla hyvän asianajajatavan vastaisesti tai toimii tavalla, joka on omiaan alentamaan asianajajakunnan arvoa, hänelle on annettava varoitus tai huomautus. Jos asianajajan moitittava käyttäytyminen on toistuvaa tai menettelyyn muuten liittyy raskauttavia seikkoja, seuraamuksena voi olla joko hänen erottamisensa asianajajayhdistyksestä tai seuraamusmaksun määrääminen. Menettelyn toistuvuutta harkittaessa otetaan huomioon mikä tahansa asianajajalain 7 §:ssä tarkoitettu asianajajan teko tai laiminlyönti.

Valvontalautakunta voi määrätä erottamis päätöksen noudatettavaksi asianajajan mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

1.3 Palkkiorita-asiat ja niiden käsittely

Palkkiorita-asioissa annettavan suosituksen kohteena on palkkio ja kulujen korvaus, jonka asianajaja tai yhtiö, jonka lukuun hän on toiminut, on asianajotehtävästä veloittanut. Suositusta ei voida hakea asianajajaan tai asianajajayhtiöön kohdistetusta muusta, esimerkiksi vahingonkorvausta koskevasta, vaatimuksesta.

Tapaohjeiden 5.15-kohdan mukaan, mikäli asianajajan päämies ei pidä laskua hyväksyttävänä, on asianajajan annettava päämiehelleen tieto siitä, miten tämä voi saattaa palkkiota koskevan erimielisyyden ratkaistavaksi Asianajajaliiton palkkioritamenettelyssä.

Palkkiosuosituksen antamista voi hakea asianajajan päämies tai muu asiakas. Asianajajan päämiehellä tarkoitetaan sitä tahoa, joka on antanut asianajajalle tai asianajoyhtiölle toimeksiannon. Muulla asiakkaalla tarkoitetaan esimerkiksi sellaisen kuolinpesän osakasta, jonka jaon asianajaja on suorittanut tuomioistuimen antaman määräyksen perusteella. Asianajajan päämiehen vastapuoli ei ole oikeutettu vaatimaan palkkiosuosituksen antamista, koska hän ei ole toimeksiantosuhteessa asianajajaan tai siihen asianajajayhtiöön, jonka lukuun asianajaja on toiminut. Asianajolaskuun perustuva maksuvelvollisuus saattaa kuitenkin siirtyä velallisen vaihdoksen vuoksi toimeksiantosuhteen ulkopuoliselle. Näin voi tapahtua esimerkiksi riitaa koskevan sovinnon yhteydessä,

jossa asianajajan päämiehen vastapuoli sitoutuu sovinnon ehtona suorittamaan asianajajan laskun.

Palkkiosuosituksen antamista koskevassa asiassa hakijan vastapuolena on asiaa hoitanut asianajaja ja se asianajajayhtiö, jonka lukuun asianajaja on toiminut. Yhtiön asianosaisasema perustuu siihen, että käytännössä asianajajan toimenpiteistä laskuttaa se asianajajayhtiö, jonka lukuun asianajaja toimii. Suosituksen hakija voi kohdistaa hakemuksen suosituksen antamisesta joko asianajajaan tai yhtiöön tai molempiin. Suositusta palkkioritaan voi pyytää aina siihen saakka, kunnes hakijan oikeus vaatia palkkion alentamista on vanhentunut. Vanhentuminen määräytyy muualla laissa olevien säännösten nojalla. Vanhentumiseen vetoaminen on hakemuksen tutkimisen tahdonvaltainen edellytys, eikä vanhentumista tutkita viiran puolesta.

Suosituksista ei anneta sellaisissa tapauksissa, joissa erikoislainsäädännössä on säännöksiä tietyntyyppisten palkkioritoiden ratkaisemisesta. Esimerkiksi konkurssipesän pesänhoitajan palkkiota koskeva riita on ratkaistava konkurssisäännön mukaisesti. Myös yrityksen saneerauksesta annetussa laissa ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa on erityissäännöksiä siitä, missä järjestyksessä selvittäjän palkkiota ja kulukorvausta koskeva erimielisyys on käsiteltävä.

Palkkiorita-asiat valmistellaan Asianajajaliiton toimistossa samaan tapaan kuin valvonta-asiatkin.

Suosituksen antamista koskeva asia käsitellään aina valvontalautakunnan jaostossa ja jaoston puheenjohtajana toimii jaoston asianajajakuntaan kuulumaton jäsen. Käsittely on pääsääntöisesti kirjallista, mutta jaosto voi tarvittaessa järjestää myös suullisen käsittelyn.

Jos asianajolaskua koskeva velkomus on saatettu vireille tuomioistuimessa, asianajajan päämies tai muu asiakas voi estää asian käsittelyn tuomioistuimessa saattamalla palkkioritaa koskevan suositusihakemuksen vireille Asianajajaliitossa ja tekemällä ennen pääasiaan vastaamistaan väitteen palkkioridan saattamisesta vireille (asianajajalain 7 f §). Tällöin tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittely tuomioistuimessa keskeytetään, kunnes valvontalautakunnan suositus on annettu.

Asianajajan on ilmoitettava Asianajajaliittoa, onko hän noudattanut asiassa annettua suositusta. Noudattamisesta tehdään merkintä Asianajajaliiton valvonta-asioista pitämään julkiseen päiväkirjaan.

1.4 Julkisuus

1.4.1 Asiakirjojen julkisuus

Valvontamenettelyn julkisuusarvioinnin yhteydessä joudutaan sovittamaan yhteen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslain) periaatteena oleva julkisen vallankäytön avoimuus ja asianajajalaissa säädetyn asianajosalaisuuden turvaaminen.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sovelletaan Suomen Asianajajaliittoon sen käytäessä julkista valtaa, eli Asianajajaliiton suorittaessa asianajajien valvontaa ja käsitellessä valvonta-asioita. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 3 §:n mukaan laki toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuuden vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Viranomaisen asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia, ellei niiden salassapidosta ole säädetty lailla. Toisaalta asianajajalain 5 c §:ssä on asianajajalle säädetty vaihtolovelvollisuus ja lain 7 d §:n 3 momentin mukaan asianajajan tulee valvonta-asioissa antaa häneltä pyydytetyt tiedot ja selvitykset avoimesti ja totuudenmukaisesti. Avoimuus ja totuudenmukaisuus tarkoittavat, että asianajaja ei voi selitystä antaessaan jättää kertomatta niitäkään seikkoja, joista hän lain 5 c §:n perusteella on vaihtolovelvollinen.

Edellä kerrottu ristiriita on ratkaistu lainmuutoksen yhteydessä siten, että asianajajista annettuun lakiin lisättiin viittaus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja Asianajajaliiton velvollisuudeksi tuli pitää valvonta-asioista julkista päiväkirjaa ja laatia ratkaisuista julkinen ratkaisuseloste.

Asianajajalain 7 j §:n 1 momentin mukaan valvontalautakunnalle valvonta- tai palkkioriiita-asian käsittelyä varten toimitetun sekä valvonta- ja palkkioriiita-asian ratkaisun sisältävän asiakirjan julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään viranomaisen asiakirjasta, jollei asianajajan salassapitovelvollisuudesta muuta johdu.

Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi. Julkisuuslain 24 §:ssä on lueteltu ne perusteet, jotka oikeuttavat pitämään viranomaisen asiakirjan salaisena. Pykälän 6. kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat kanteluasiakirjat ennen ratkaisua, jos tiedon antaminen niistä vaikeuttaisi asian selvittämistä tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä asiaan osalliselle.

Asianajajalaissa puolestaan on useampia salassapitovaatimuksia koskevia määräyksiä. Lain 5 c §:ssä on säädetty asianajajaa koskevasta salassapitovelvollisuudesta,

6 §:ssä liiton hallituksen jäsentä ja asianajajan toimintaa koskevan tarkastuksen suorittajan salassapitovelvollisuudesta ja lain 7 a §:ssä valvontalautakunnan jäsenen salassapitovelvollisuudesta. Julkisuuslain perusteluissa on myös nimenomainen lausuma, jonka mukaan Asianajajaliiton hallussa olevat valvontamenettelyä koskevat asiakirjat, joista ilmenee asianajajan asiakasta koskevia tietoja, ovat salassa pidettäviä.

Valvonta- ja palkkioriiita-asioiden käsittelyyn liittyvien asiakirjojen julkisuuden osalta Asianajajaliiton vakintunut tulkinta on ollut, etteivät asiakirjat asianajajan salassapitovelvollisuudesta johtuen ole julkisia. Lainmuutoksella ei ole otettu kantaa tähän tulkintaan, vaan ainoastaan selventävästi todettu julkisuuslain soveltaminen liiton hallussa oleviin asiakirjoihin.

Asianajajalain 7 j §:n 2 momentin mukaan asiakirja ei missään tapauksessa ole julkinen ennen kuin valvontalautakunnan ratkaisu on annettu tai ratkaisu on asiaan osallisen saatavissa. Liiton sääntöjen 48 §:n 2 momentin mukaan valvonta- tai palkkioriiita-asiaan liittyvien tietojen antamisesta päättää valvontalautakunta. Valvontalautakunnan tietojen antamista koskevasta päätöksestä on mahdollisuus valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen.

1.4.2 Julkinen päiväkirja

Asianajajaliiton velvollisuutena on pitää julkista päiväkirjaa käsiteltäväksi tulevista valvonta- ja palkkioriiita-asioista. Julkisen päiväkirjan tarkoituksena on mahdollistaa tiedon antaminen asianajajan palveluita tarvitsevalle siitä, onko asianajaja, jonka puoleen hän on kääntymässä, ollut valvontamenettelyn kohteena tai asianosaisena palkkioriidassa. Julkiseen päiväkirjaan merkityt tiedot ovat julkisia siitä riippumatta, että tiedot muutoin saattaisivat julkisuuslain perusteella tai asianajajan salassapitovelvollisuudesta johtuen olla salassa pidettäviä.

Julkiiseen päiväkirjaan on merkittävät tiedot kantelijasta tai hakijasta, asianajajasta ja tarvittaessa asianajajayhtiöstä, asianimikkeestä, ratkaisun antamispäivästä ja ratkaisun lopputuloksesta. Päiväkirjasta on myös käytävä ilmi asian käsittelyn vaihe. Palkkioriiitaa koskevissa asioissa päiväkirjaan merkitään myös tieto siitä, onko asianajaja noudattanut valvontalautakunnan antamaa suositusta.

Julkiiseen päiväkirjaan tehdyt valvonta-asiaa tai palkkioriiita-asiaa koskevat merkinnät poistetaan määräajan kuluttua valvonta-asian ratkaisemisesta tai palkkiota koskevan suosituksen antamisesta. Erottamista tai seuraamusmaksun määräämistä koskeva tieto poistetaan kymmenen vuoden, varoitusta koskeva tieto kuuden vuoden, huomautusta koskeva tieto ja tieto siitä, ettei seuraamusta ole määrätty, kolmen vuoden kuluttua valvontalautakunnan

ratkaisun antamisesta. Palkkioriiita-asiaa koskeva tieto poistetaan kolmen vuoden kuluttua suosituksen antamisesta.

Julkiisestä päiväkirjasta ei kuitenkaan poisteta tietoja edellä todetun määräajan kuluttua, jos asianajajasta on päiväkirjassa uudempi tieto, jota ei vielä voitaisi poistaa.

1.4.3 Julkinen ratkaisuseloste

Valvontalautakunnan on laadittava jokaisesta valvonta-asian ratkaisusta ja palkkioriiita-asiaa annettusta suosituksesta lyhyt seloste, joka on julkinen asiakirja ja pyynnöstä jokaisen saatavilla. Valvontalautakunnalla on myös mahdollisuus tarvittaessa saattaa seloste julkisuuteen. Selosteen on tarkoitus olla lyhyt kuvaus asiasta ja siinä annettua ratkaisusta. Selosteesta ei ilmene viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tai asianajajan salassapitovelvollisuuden perusteella salassa pidettäviä tietoja.

Julkinen ratkaisuseloste on luonteeltaan informatiivinen eikä sitä säilytetä kauempaa kuin julkiseen päiväkirjaan merkittyä ratkaisua koskevaa tietoa.

1.5 Valtioneuvoston oikeuskansleri

Myös valtioneuvoston oikeuskansleri valvoo, että asianajaja täyttää velvollisuutensa asianajajana, mutta oikeuskanslerilla ei ole mahdollisuutta puuttua asianajajan työhön tai määrätä hänelle kurinpidollista seuraamusta. Käytännössä sellaiset oikeuskanslerille toimitetut asianajajia koskevat kantelut, joiden tueksi on esitetty todennäköisiä syitä, siirretään Asianajajaliiton käsiteltäväksi. Ensisijainen valvontavastuu on käytännössä Asianajajaliitolla. Oikeuskanslerilla on kuitenkin aloitevalta valvontamenettelyn käynnistämiseksi. Osa oikeuskanslerille osoitetuista kanteluista koskee sellaisia asioita, jotka ovat jo olleet valvontalautakunnan tutkittavina. Ellei vaatimuksen tueksi esitetä asiaan vaikuttavaa uutta selvitystä, Asianajajaliitossa ratkaistua valvonta-asiaa ei voi menestyksellisesti saattaa uudelleen vireille.

1.6 Muutoksenhaku

Asianajajalla on aina, kun hänelle on määrätty kurinpidollinen seuraamus, oikeus valittaa valvontalautakunnan tai sen jaoston päätöksestä Helsingin hovioikeuteen. Julkisella oikeusavustajalla, joka ei ole asianajajayhdistyksen jäsen, on ilman nimenomaista säännöstäkin samanlainen muutoksenhakuoikeus.

Oikeuskanslerilla on oikeus hakea muutosta valvonta-asioissa annettuihin valvontalautakunnan tai sen jaostojen päätöksiin. Muutoksenhakuoikeuden toteuttamiseksi kaikki valvonta-asioissa annettavat päätökset toimitetaan tiedoksi oikeuskanslerille.

Kantelijalla ei ole valitusoikeutta, koska kantelija ei ole asianosainen valvontamenettelyssä. Valvonta-asian käsittelyn tarkoituksena on selvittää, onko asianajaja kantelussa tarkoitettussa tilanteessa toiminut häntä velvoittavien ammattieettisten normien mukaisesti. Käsittelyssä ei tutkita kantelijan asianajajaan kohdistamia vahingonkorvaus- tai muita vaatimuksia, kuten esimerkiksi rangaistusvaatimusta. Kantelijan oikeusasemaan kohdistuvat vaatimukset on ratkaistava yleisessä tuomioistuimissa.

Liiton hallitus antaa valituksen johdosta lausuntonsa hovioikeudelle. Hovioikeuden on valitusta käsiteltäessä varattava oikeuskanslerille, asianajajayhdistykselle ja kantelijalle tilaisuus tulla kuulluksi valituksen johdosta ja tarvittaessa esittää sellaista todistelua ja muuta selvitystä, jonka voidaan olettaa vaikuttavan valituksen ratkaisemiseen.

2 Tapausselostuksia

Oikeusministeriön vahvistamien Suomen Asianajajaliiton sääntöjen 52 §:n 1 momentin mukaan valvontalautakunnan on annettava vuosittain kertomus, jossa on tilastotietojen lisäksi lyhyesti selostettava periaatteellisesti merkittävien valvonta-asioiden vaiheet ja ratkaisun perusteet tarpeellisin osin. Kertomukseen voidaan ottaa muitakin tietoja lautakunnan käsittelemistä asioista ja hallituksen toimenpiteistä asianajajien valvonnassa.

Valvontalautakunnalla on mahdollisuus tarvittaessa saattaa valvonta- tai palkkiorita-asiaa tehtyä ratkaisua koskeva seloste julkisuuteen myös muulla tavalla. Käytännössä lautakunta on määrännyt periaatteellisesti merkittävistä ja yleiseltä kannalta mielenkiintoisista tapauksista laatimansa referaatin julkaistavaksi Defensor Legis -julkaisussa tai niistä laaditaan tapausselostus Advokaatti-lehteen.

Tässä valvontakertomuksessa on referoitu periaatteellisesti merkittäviä ja muutoin mielenkiintoisia kertomusvuoden aikana tehtyjä päätöksiä. Tapaukset on

esitetty tapaohjeiden sääntöjen mukaisessa järjestyksessä.

2.1 Perusarvot (TO 3. luku)

Tapaohjeissa on määritelty ammattikunnan perusarvot selkeästi. Perusarvot ovat asianajajakunnan yhteisesti hyväksymiä arvoja ja tapaohjeiden myöhempi sisältö on näiden perusarvojen ilmentymää konkreettisemmässä muodossa. Tapaohjeiden yksityiskohtaisia sääntöjä on luettava yhdessä perusarvojen kanssa. Koska hyvä asianajajatapa on eettinen säännöstö, on perusarvot aina otettava huomioon. Vaikka kaikkea ei olisi tapaohjeiden yksityiskohtaisemmissa säännöissä huomioitu, tulee asianajajan toiminnassaan aina noudattaa perusarvoja. Asianajajaa voidaan moittia perusarvojen rikkomisesta, vaikka mitään yksityiskohtaista tapaohjeiden sääntöä ei olisi-kaan rikottu.

2.1.1 Kunniallisuus (TO 3.5)

Kunniallisuus on käsitteenä aikaan ja paikkaan sidottu. Kunniallisuuden tulkinta on jätetty valvontalautakunnalle, mutta jokaisen asianajajan on arvioitava oma toimintansa tämän perusarvon kautta. Asianajajien on noudatettava kunniallisuusvaatimusta myös vapaa-aikanaan.

Asianajajakunnan arvo ja luottamus asianajajakuntaan

Kantelijat moittivat pesänselvittäjää siitä, että tämä ei kutsunut toista kantelijaa pesänselvityskokoukseen eikä toimittanut hänelle kokouksen pöytäkirjaa, vaikka tämän yhteyshenkilöt olisivat olleet muilta osakkailta saatavissa. Lisäksi asianajaja painosti kantelijoiden äidin edunvalvojaa siirtämään toisen kantelijan äidilleen maksamat varat tililleen, vaikka asiassa oli epäselvää, kuuluivatko varat leskelle vai kuolinpesälle. Tämän jälkeen asianajaja oli ilman osakkaiden suostumusta maksanut varoista oman palkkionsa.

Valvontalautakunta totesi, että hyvään pesänhoitotapaan kuuluu kaikkien asianosaisten kutsuminen kokoukseen ja asianosaisten yhteystietojen selvittäminen, josta voi luopua vain erityisissä tilanteissa. Asianajaja ei pyrkinyt riittävällä huolellisuudella selvittämään osakkaan tietoja. Koska asiassa oli epäselvää, kuuluivatko varat kuolinpesään, ei asianajaja olisi saanut käyttää haltuunsa saamiaan varoja laskunsa suoritukseksi ilman osakkaiden suostumusta. Mikäli varojen lainvoimaisesti todetaan kuuluvan leskelle eikä kuolinpesään, ei asianajaja olisi ollut oikeutettu saamaan suoritusta kyseisistä varoista, vaan pesän muista varoista tai siltä, jonka hakemuksesta hänet oli pesänselvittäjäksi määrätty. Asianajaja alensi epäasiallisella menettelyllään asianajajakunnan arvoa sekä vähensi luottamusta asianajajakuntaan. (Varoitus)

Asianajajakunnan arvo ja luottamus asianajajakuntaan

Asianajaja toimi yhtiön todistajana oikeudenkäynnissä, jossa yhtiöltä vaadittiin vahingonkorvauksia. Käräjäoikeus hylkäsi kanteen, mutta hovioikeus tuomitsi yhtiön maksamaan korvauksia. Asianajaja laati yhtiön puolesta valituslupahakemuksen korkeimmalle oikeudelle, joka ei myöntänyt valituspäätöstä. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä menetteli epäammattimaisesti ottaessaan valituslupahakemusta koskevan toimeksiannon vastaan.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan ja todistajan roolit, tehtävät, oikeudet ja velvollisuudet oikeudenkäynnissä poikkeavat toisistaan monella tavalla. Asianajajan ensisijainen velvollisuus oli ajaa päämiehensä etua lain ja hyvän asianajajatavan määrittelemissä rajoissa, kun taas todistajan velvollisuutena oli kertoa se, mitä hän asiasta tietää. Näitä rooleja ei voitu yhdistää ainakaan samassa oikeusasteessa. Roolit olivat ristiriidassa myös silloin, kun asianajajaa oli kuultu todistajana käräjäoikeudessa tai hovioikeudessa ja hän oli ottanut tehtäväkseen hakea jutun asianosaisen asiamiehenä valituslupaa korkeimmasta oikeudesta. Asiamiehen tai avustajan roolissa esiintyminen saattoi heikentää alemmassa oikeusasteessa todistajana annetun kertomuksen näyttöarvoa tai ainakin olla omiaan heikentämään vastapuolen luottamusta todistajan puolueettomuuteen. Todistelun uskottavuus saattoi tulla arvioitavaksi myös korkeimmassa oikeudessa. Asianajaja olisi tällöin voinut joutua ottamaan kantaa todistajana antamaansa kertomukseen. Asiamiehenä tai avustajana toimiminen tällaisessa asetelmassa oli omiaan hämärtämään käsitystä siitä, mikä on asianajajan rooli ja tehtävä oikeudenhoidossa. Asianajajan katsottiin menetelleen tavalla, joka saattoi alentaa asianajajakunnan arvoa tai heikentää luottamusta asianajajakuntaan. (Huomautus)

Asiaan perehtymisestä laskuttaminen

Kantelija otti puhelimitse yhteyttä asianajajaan etsiessään asiamiestä hoitamaan riita-asiaa. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä laskutti kantelijaa, vaikka hän oli ainoastaan pyytänyt kustannusarviota asian hoitamisesta. Asianajaja ei antanut kantelijalle tarjousta ja kantelija päätyi lopulta toiseen asianajajaan. Asianajaja totesi, että tiedusteluun vastaaminen edellytti alustavaa asiaan perehtymistä.

Valvontalautakunta totesi, että asianajajallisen toimeksiannon syntyminen edellyttää selkeää vastausta tarjouspyyntöön. Yksin tieto tunti-laskutuksen suuruudesta ei ollut riittävä vastaus nimenomaiseen tarjouspyyntöön. Toimeksiannon syntymistä ei merkitse myöskään se, että asianajaja tutustuu tarjoukseen tarkoitettuun asiaan mahdollisen tarjouksen tehdäkseen. Tällaiseen perehtymiseen käytettyä aikaa ei ole lupa laskuttaa tarjouksen pyytäjältä. Kanteli-

jan ja asianajajan välille ei ollut syntynyt asianajollista toimeksiantoa. Asianajaja oli siten toiminut yleisten sopimusoikeudellisten ja kuluttajansuojaperiaatteiden sekä hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 3.5-kohdan vastaisesti. (Varoitus ja suositus palkkion alentamisesta)

2.2 Asianajajan yleiset velvollisuudet (TO 4. luku)

Yleiset velvollisuudet ovat asianajajan velvollisuuksia, jotka kohdistuvat tai voivat kohdistua oman asiakkaan lisäksi myös muihin hoidettavana olevaan tehtävään liittyviin tahoihin, kuten kollegoihin, viranomaisiin, tuomioistuimiin ja asiakkaan vastapuoleen. Kyse on myös laajemmin yleisestä edusta.

Yleisiä velvollisuuksia sovellettaessa on otettava huomioon, että erilaiset velvollisuudet kohdistuvat hieman eri perusteiden ja erisältoisina eri tahoja kohtaan. Lojalisuus omaa asiakasta kohtaan on aina ensisijainen arviointiperuste eri tahoihin kohdistuvien velvollisuuksien mahdollisessa ristiriidassa.

Yleisiä velvollisuuksia ovat huolellisuus ja tehokkuus, ammattitaitovaatimus, salassapitovelvollisuus, asiakasvarojen hoitoa koskevat ohjeet, vastaamisvelvollisuus yhteydenottoihin, kieltä antaa palkkiota tehtävien hankkimisesta sekä rajoitukset tallenteiden hyödyntämisessä.

2.2.1 Huolellisuus ja tehokkuus (TO 4.1)

Asianajajalla on huolellisuusvelvollisuus ja toimimisvelvollisuus. Näiden velvollisuuksien erottaminen toisistaan korostaa sitä, että pelkkä toimiminen ei ole riittävää, vaan toimimisen on oltava huolellisuusvaatimuksen mukaista. Tehtävän vastaanottaminen luo asianajajalle velvollisuuden hoitaa vastaanotettu tehtävä tunnollisesti toimeksiantosopimuksen mukaisesti ja sen rajoissa. Tehtävä on aloitettava ja suoritettava kohtuullisessa ajassa, ellei muuta ole sovittu tai ellei asiasta tai olosuhteista muuta johdu.

Valvontalautakunnan ratkaisuissa on usein ollut kysymys siitä, että kantelija kokee asianajajan viivytellen asian hoitamisessa tai sen hoitamisessa on menetelty huolimattomasti. Oman asiakkaan kanteluista suuri osa koskee juuri asianajajan huolellisuusvelvollisuuden rikkomista. Tähän liittyy yleensä myös moitteita siitä, ettei asiakasta informoida riittävästi tehtävän edistymisestä ja sen vaiheista.

Huolellisuusvelvollisuuden rikkominen

Kantelija oli kesäkuussa antanut asianajajalle tehtävän, joka koski lapselle maksettavaa elatusapua. Elokuussa kantelija oli ilmoittanut asianajajalle muutavansa toiselle paikkakunnalle. Kantelijan tiedusteltua marraskuussa suoraan käräjäoikeudesta asiansa esilletuloa, hän oli saanut tietää, ettei asia ollut vireil-

lä. Asianajaja selitti, saatuaan kantelijan ilmoituksen toiselle paikkakunnalle muuttamisesta, jääneensä siihen käsitykseen, että kantelija hoidattaa asiansa uudella kotipaikkakunnallaan ja että hänen saamansa tehtävä oli päättynyt.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan tuli varmistua hänelle annetun tehtävän päättymisestä ja palauttaa saamansa asiakirjat asiakkaalleen, jos hän oli katsonut tehtävänsä päättyneeksi. (Huomautus)

Huolellisuusvelvollisuus

Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä ei tehnyt määräajassa valitusta käräjäoikeuteen ositus- ja erotteluasiassa. Kantelija katsoi asianajajan olleen korvausvelvollinen tekemänsä virheen johdosta. Asianajaja ei toimittanut kantelijalle vakuutusyhtiönsä antamaa kielteistä päätöstä vahingonkorvausvelvollisuudestaan, eikä ottanut yhteyttä kantelijan asiamieheen tämän lähettämien kirjallisten tiedustelujen jälkeen. Asianajaja myönsi, että valituksen tekeminen määräajassa myöhästyi valituksen määräpäivää koskevan erehdyksen vuoksi.

Valvontalautakunta totesi, että se seikka, olisiko valituksella ollut menestymisen mahdollisuuksia käräjäoikeudessa, ei vaikuttanut asianajajan menettelyn moittavuuteen ja ammattieettiseen arviointiin. Laiminlyömillä valituksen tekemisen määräajassa asianajaja menetteli hyvän asianajajatavan vastaisesti. Asianajaja ei vastannut oikeusaputoimiston kantelijan pyynnöstä lähettämiin kirjeisiin, joissa pyydettiin tietoa siitä, oliko vakuutusyhtiö antanut kirjallisen päätöksen asianajajan tekemään vahinkoilmoitukseen. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli jättämällä kokonaan vastaamatta mainittua seikkaa koskevaan tiedusteluun menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Huomautus)

Huolellisuusvelvollisuus

Kantelija moitti pesänselvittäjänä ja -jakajana toimintua asianajajaa siitä, että tämä unohti siirtää kantelijan perintöosuuteen kuuluvat osakkeet kantelijalle. Asianajaja totesi, että arvo-osuuksien siirron viipyminen johtui pankin virheestä, kun se oli jäänyt odottamaan, että pankille toimitettaisiin perinnönjakokirja. Näkemys jakokirjan tarpeesta tuli selville vasta, kun kantelija huomautti asiasta ja asianajaja otti yhteyttä pankkiin.

Valvontalautakunta totesi, että pankin passiivisuus jakokirjan vaatimisessa ei vapauttanut pesänjakajaa huolehtimasta siitä, että yleensä jakokirjaa edellyttävät siirtotoimet tapahtuvat riittävällä joutuisuudella. Asianajaja menetteli huolellisuusvelvoitteen vastaisesti osakkeiden siirrossa. (Huomautus)

Huolellisuusvelvollisuus

Kantelija moitti asiamiehenään toiminutta asianajajaa siitä, että tämän olisi tullut neuvotella kantelijan kanssa ennen kuin tämä toimituskokouksessa vastoin asiakkaansa näkemystä ilmoitti, että asiakas hyväksyy ulkomailla sijaitsevan kiinteistön sisällyttämisen osaksi rahalegaattiaan. Asianajajan olisi tullut tuoda esiin ulkomaisen perintölain sisältö ja lesken perintöoikeus, jotta lakien ristiriita olisi voitu ottaa huomioon perinnönjakoa tehtäessä ja lainvalinnasta olisi voitu sopia. Asianajaja totesi, että sovinnon hyväksyminen tapahtui seikkaperäisen keskustelun jälkeen. Lainvalinta- tai muitakaan erityiskysymyksiä ei ollut tarpeen enemmälti selvittää, koska toimitus päättyi sovintoon.

Valvontalautakunta totesi, että pesänselvityksen ja perinnönjaon yhteydessä oli ensisijaisesti asianosaisen velvollisuutena esittää tieto ulkomailla olevaan omaisuuteen kohdistuvasta oikeudellisesta sääntelystä. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan olisi tullut ennen sopimuksen solmimista varmistautua siitä, että ulkomailla sijaitsevan kiinteistön sijoittaminen osaksi kantelijan legaattiasiantoa ei muuta vaikutuskiltaan merkittävästi saannon määrää. Asianajaja toimi huolellisuusvelvoitteen vastaisesti. (Huomautus)

Viivytely ja huolellisuusvelvollisuuden laiminlyönti pesänselvittäjänä ja -jakajana

Käräjäoikeus määräsi tammikuussa 2003 asianajajan pesänselvittäjäksi ja -jakajaksi kuolinpesään. Perukirja oli laadittu maaliskuussa 2003 ja perinnönjakokirja marraskuussa 2010. Kantelija moitti asianajajaa viivytelystä perinnönjaon toimittamisessa sekä siitä, että tämä ei suostunut korjaamaan laatimansa perukirjan sisältämiä virheitä. Asianajaja ei pitänyt aiheellisena täydennysperunkirjoituksen järjestämistä, vaan piti riittävänä korjausten merkitsemistä perinnönjakokirjaan. Pesä oli kesällä 2004 tullut selvitettyksi, mutta velat olivat kattamatta eikä konkurssiinmenettelyyn ollut varoja.

Valvontalautakunta totesi, että pesänselvittäjän ja -jakajan tehtävään kuuluu vaikkeassakin tilanteessa ratkaista se menettely, jolla kuolinpesä saadaan selvitettyksi ja jaetuksi kohtuullisessa ajassa. Asianajaja oli tarpeettomasti viivytellyt pesänselvityksen ja perinnönjaon toimittamisessa. Edelleen valvontalautakunta totesi, että perintökaaren mukaan täydennysperunkirjoitus on toimitettava, jos perunkirjoituksen jälkeen ilmaantuu uusia varoja tai velkoja. Säännös ei oikeuta siirtämään muutosten vaikutusten arviointia myöhempään perinnönjakoon. Jättäessään täydennysperunkirjoituksen toimittamatta asianajaja oli toiminut lain ja tapaohjeiden huolellisuusvelvoitteen vastaisesti. (Huomautus)

Viivytely

Julkisen oikeusavustaja vastaanotti huhtikuussa 2010 palkkasaatavia ja kesäkuussa 2010 työsuhteen irtisanomista koskevan toimeksiantannon ja ilmoitti ehtivänsä hoitaa asian ennen kesälomaansa. Avustaja laati palkkasaatavalaskelmat marraskuussa 2010 ja lähetti tammikuussa 2011 kantelijan työnantajalle vaatimuskirjelmän.

Valvontalautakunta katsoi, että julkiselta oikeusavustajalta oli kulunut laskelmien ja kirjeen laatimiseen ja lähettämiseen kohtuuttoman pitkä aika. Valvontalautakunta katsoi, ottaen huomioon oikeusavustajan kantelijalle antamat asian hoitamisen aikataulu koskevat arvionsa, että oikeusavustaja ei hoitanut toimeksiantoa tarpeellisella joutuisuudella. (Huomautus)

Informointivelvollisuuden laiminlyönti

Kantelija oli vastaajana liikenne rikkomusta koskevassa rikosasiassa. Kantelijan mukaan asianajaja oli ensimmäisessä tapaamisessa ilmoittanut kantelijalle, että tämä mitä todennäköisimmin saisi rikosasiaansa sekä oikeusapua että avustajan. Oikeusaputoimisto oli sittemmin myöntänyt kantelijalle oikeusapua mutta ei avustajaa. Asianajajan mukaan hän ei ollut varmuudella ilmoittanut kantelijalle, että oikeusapu myönnettäisiin, mutta oli arvioinut, että koska asia oli näytön suhteen ollut epäselvä, oikeusturvan tarve oli ollut ilmeinen ja kun asiaan liittyi korvausvaatimus, asiassa voisi olla mahdollista saada oikeusapua ja avustajan määräys.

Valvontalautakunta katsoi, että kantelijalle oli alkuneuvottelun perusteella jäänyt käsitys, että hänelle tullaan määräämään avustaja ja asianajajan palvelut olisivat hänelle maksuttomia. Asianajajan olisi pitänyt ilmoittaa kantelijalle mahdollisuudesta, ettei avustajaa määrätä ja että kulut tulisivat kantelijan maksettavaksi. Tiedon antaminen olisi ollut tärkeää erityisesti sen vuoksi, että yksinomaan liikenne rikkomusta koskeva asia on lähtökohtaisesti yksinkertainen rikosasia, jossa asianosaiselle ei yleensä voida määrätä avustajaa oikeusapulain nojalla. Kantelija oli perustellusti voinut jäädä siihen käsitykseen, että palvelu oli hänelle maksuton eikä hän siten voinut tosiasiallisesti saada sitä tietoa palvelun hinnasta, johon hänellä oli oikeus. Valvontalautakunta katsoi asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti. Myös asianajajan lasku suositettiin alennettavaksi kokonaisuudessaan. (Huomautus)

Huolellisuus ja yhteydenpito asiakkaaseen

Asianajaja oli toiminut kantelijan avustajana pahoinpitelyasiassa, jossa kantelija oli ollut asianomistajana. Kantelija oli soittanut asianajajalle monta kertaa ja pyytänyt tätä tarkistamaan muun muassa kanteli-

jan pankkiyhteystiedot. Asianajaja oli joka kerta lu-
vannut tarkistaa asian ja soittaa kantelijalla takaisin,
mutta hän ei ollut näin menetellyt. Kantelijalle oli sit-
temmin selvinnyt, että asianajaja oli laiminlyönyt toi-
mittaa kantelijan korvaushakemuksen valtiokontto-
riin. Asianajaja myönsi toimineensa kantelijan väittä-
mällä tavalla. Tuomio olisi tullut lähettää täytäntöön-
panoon ulosottovirastoon tai mikäli tuomittu oli sel-
västi varaton, valtiokonttoriin.

Valvontalautakunta totesi, että asianajaja oli laiminlyö-
nyt hoitaa tehtävänsä huolellisesti (Huomautus).

**Päämiehen kutsuminen pääkäsittelyyn liian myöhään;
ei tietoa mahdollisuudesta saada julkista oikeusapua**

Asianajaja oli toiminut kärjäoikeudessa kanteli-
jan avustajana laskusaatavaa koskevassa riita-asiassa.
Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä ei ilmoit-
tanut kantelijalle jutun pääkäsittelypäivästä ajoissa
eikä järjestänyt kantelijan nimeämiä todistajia kär-
jäoikeuteen, vaikka näin oli sovittu. Asianajaja lähetti
kantelijalle istuntopäivää edeltäneenä päivänä sähkö-
postiviestin, jossa hän ilmoitti, että kantelijan tulisi it-
se järjestää todistajat seuraavana päivänä olevaan is-
tuntoon. Asianajaja ei myöskään hakenut kantelijal-
le julkista oikeusapua asiaan, vaikka näin oli sovittu.
Asianajaja ilmoitti, että hän toimitti kantelijalle kaksi
viikkoa ennen pääkäsittelyä postitse kutsun kärjäoi-
keuteen. Kantelijaa yritettiin ennen pääkäsittelyä ta-
voittaa myös puhelimitse, mutta tässä ei onnistuttu.
Koska muuta vaihtoehtoa kantelijan tavoittamiseksi
ei enää ollut, kantelijaan otettiin pääkäsittelyä edel-
täväenä päivänä yhteyttä sähköpostitse. Asianajaja ei
muistanut, että kantelijan kanssa olisi keskusteltu oi-
keusavun hakemisesta.

Valvontalautakunta totesi, että asianajaja oli lähettä-
nyt asiakkaalleen ilmoituksen pääkäsittelyn toimitta-
misajankohdasta postitse varmistautumatta siitä, oli-
ko asiakas saanut tietää käsittelypäivän. Asianajaja ei
myöskään ollut varmistautunut siitä, että todistajat
voitaisiin saada istuntoon paikalle. Asianajaja oli saa-
nut käsittelyä edeltävänä päivänä tiedon siitä, ettei
asiakas ollut saanut aiemmin postitse tiedoksi lähet-
tyä kutsua ja ettei asiakas ja todistajat tämän vuoksi
voisi saapua pääkäsittelyyn. Näissä olosuhteissa asian-
ajajan olisi tullut ryhtyä toimenpiteisiin kärjäoikeuden
istunnon siirtämiseksi niin, ettei asiakkaalle tapahtuisi
oikeudenmenetystä. Valvontalautakunta katsoi, et-
tä asianajaja ei ollut hoitanut tehtävää riittävän hu-
olellisesti ja täsmällisesti. Asiassa saadun selvityksen
mukaan asianajaja ei ollut antanut kantelijalle tietoa
mahdollisuudesta saada asiaan julkista oikeusapua.
Asianajaja oli myös tältä osin menetellyt hyvän asian-
ajajatavan vastaisesti. (Huomautus)

2.2.2 Täydennyskouluttautumisvelvollisuus (TO 4.2)

Asianajajaliitto on antanut täydennyskouluttautumis-
velvollisuutta koskevan ohjeen, jonka mukaan asian-
ajajien vähimmäiskouluttautumisvelvollisuus on 18
tuntia vuodessa.

Täydennyskouluttautumisvelvollisuuden laiminlyönti

Asianajaja oli vuonna 2009 osallistunut täyden-
nyskoulutukseen 12,5 tunnin ajan. Vuonna 2010
asianajaja oli osallistunut täydennyskoulutukseen
20 tunnin ajan.

Valvontalautakunta totesi, että asianajajan vuoden
2009 puutteiden hyväksi voitiin lukea vuoden 2010
täydennyskoulutuksen osalta 18 tuntia ylittävä mää-
rä eli 2 tuntia. Vuodelta 2009 jäi siten puuttumaan
3,5 tuntia. Laiminlyömällä täydennyskouluttautumis-
velvollisuutensa vuoden 2009 osalta asianajaja me-
netteli hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Huomau-
tus)

2.2.3 Asiakasvarojen hoito (TO 4.4)

Asianajajalain nojalla asianajajan on pidettävä asia-
kasvarat erillään omista varoistaan. Tapaohjeiden
4.4-kohdassa on myös asiakasvarojen hoitoon liit-
tyviä sääntöjä, minkä lisäksi asianajajien on nouda-
tettava asiakasvarojen hoitoa koskevan ohjesäännön
määräyksiä.

**Erillisen asiakasvarakirjanpidon laiminlyönti;
ei erillistä asiakasvaraluetteloa**

Asianajajan toimistossa suoritetussa toimisto-
tarkastuksessa havaittiin, että toimistossa ei pidetty
erillistä kirjanpitoa asiakasvarojen tilistä eikä erillistä
asiakasvaraluetteloa ollut.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja laiminlöi
noudattaa asiakasvarojen hoitoa koskevaa ohjetta.
(Huomautus, sisältäen myös täydennyskouluttautu-
misvelvollisuuden rikkomisen)

Kirjallinen selvitys varojen nostamisesta

Asianajaja oli määrätty pesänselvittäjäksi ja -jaka-
jaksi kantelijoiden vanhempien kuolinpesiin. Kanteli-
jat moittivat asianajajaa siitä, että tämä siirsi kuolin-
pesien rahavaroja noin 15 000 euroa omalle tililleen
antamatta laskua palkkionsa nostamisesta. Asian-
ajaja ilmoitti, että hän ei ollut antanut nostamistaan
palkkioista laskua, vaan hän antaisi tämän vasta lop-
putilityksen yhteydessä.

Valvontalautakunta totesi, että asianajajalla oli ollut
oikeus nostaa palkkiota, joka oli aiheutunut pesän-
selvityksessä jo tehdystä työstä. Kun asianajaja ei ol-
lut käyttäessään kuolinpesän varoja palkkionsa katta-

miseen viivytyksettä antanut osakkaille varojen nos-
toa koskevaa kirjallista selvitystä, asianajaja oli toi-
minut asiakasvarojen hoitoa koskevan ohjesäännön
vastaisesti. (Huomautus)

2.3 Asianajajan velvollisuudet asiakasta kohtaan (TO 5. luku)

Asianajatoiminnan perusarvoja koskevassa 3.1-koh-
dassa määritelty lojaalisuus tarkoittaa asianajajan
ehdotonta velvollisuutta valvoa (vain) asiakkaansa
etua. Tämä lojaalisuusvelvoite on pohjana niille ta-
paohjeiden 5. luvun säännöille, jotka toisaalta aset-
tavat asianajajalle aktiivisia asiakkaaseen kohdistuvia
velvollisuuksia ja toisaalta rajaavat asianajajan toi-
mintaa.

2.3.1 Yhteydenpito asiakkaaseen (TO 5.4)

Asianajajan on vastattava tehtävää koskeviin tiedus-
teluihin ilman aiheetonta viivytystä, ellei se aiemman
vastauksen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole il-
meisen tarpeetonta. Asianajajan on myös pidettävä
asiakas ajan tasalla tehtävän edistymisestä ja eri-
tyisesti huolehdittava, että tehtävässä saadusta rat-
kaisusta tai päätöksestä annetaan asiakkaalle viipy-
mättä tieto. Asiakkaan antama asianajotehtävä on
aina hänelle tärkeä. Asiakas on oikeutetusti kiinno-
stunut asiansa etenemisestä ja sen vaiheista muutoin-
kin. Asianajaja on usein ja tuomioistuinasioissa lähes
poikkeuksetta ensimmäinen, joka saa tiedon asian
uusista vaiheista. Asiakkaalla on oikeus tietää asia-
taan aina niin, että hän voi ottaa kantaa sen hoita-
miseen. Se ei ole mahdollista, ellei asianajaja tiedota
tehtävän uusista käänteistä.

Suuri osa asianajajan asiakkaan tekemistä kan-
teluista koskee tilanteita, joissa asiakkaan mukaan
hänen yhteydenottoihinsa ei ole vastattu eikä asiaka-
alla ole ollut riittävästi tietoa siitä, missä vaiheessa
hänen asiansa käsittely on. Erityisesti pesänselvit-
täjää koskevissa kanteluissa usein on kysymys siitä,
että pesän osakkailta ei ole tietoa pesänselvityksen
etenemisestä.

Laiminlyönti vastata kirjeeseen

Kantelija moitti pesänselvittäjää ja -jakajaa siitä,
että tämä ei vastannut kantelijan kirjeeseen, jos-
sa hän tiedusteli, mikä viivyttää kuolinpesän asioiden
saattamista päätökseen. Asianajaja totesi, että jakoa
viivästytti selvitys kantelijan hallussa olevaan kiinteis-
töön kohdistuvan panttikirjan lainoittamattomuus-
desta/velkavastuusta ja se, että kantelija ei suostunut
esittämään ja luovuttamaan panttikirjaa asianajajalle
pyynnöstä huolimatta. Asianajajan mukaan saman
asian toisteleminen kirjeissä vaikutti tarpeettomalta
ja aiheutti kuolinpesälle turhia kuluja.

Valvontalautakunta totesi, että asianajaja ei vastan-
nut mitään kantelijan lähettämään kirjeeseen. Val-
vontalautakunta katsoi, että vastaaminen olisi ollut
tarpeen erityisesti sen johdosta, että pesänselvit-
täjän ja -jakajan tehtävä oli kestänyt jo varsin pitkään.
(Huomautus)

Laiminlyönti vastata tiedusteluun

Kantelija oli yksi osakkeenomistajista yritykses-
sä, jonka oikeudellisenä avustajana asianajaja toimi.
Kantelija lähetti 18.4.2010 ja 26.4.2010 asianajajalle
sähköpostiviestit, joissa hän tiedusteli mahdollisuutta
sopia osakkeenomistajien välinen riita-asia lähetetyn
ehdotuksen pohjalta. Asianajaja ilmoitti 20.4.2010
kantelijalle palaavansa asiaan Suomeen palattuaan.
Asianajaja ei ottanut kantelijaan yhteyttä ennen
31.5.2010 pidettyä neuvottelua.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja ei vastan-
nut kohtuullisessa ajassa kantelijan sähköpostitse
esittämiin tiedusteluihin, vaikka hän oli nimenomai-
sesti ilmoittanut palaavansa asiaan Suomeen palattu-
aan. (Huomautus)

Sähköpostitiedusteluun vastaaminen

Asianajaja oli joulukuussa 2009 määrätty pesän-
jakajaksi suorittamaan kantelijan ja tämän entisen
puolison välinen avioero-ositus. Ositettavaan omai-
suuteen kuului omakotitalo, jota ei ollut saatu myy-
tyä eivätkä osapuolet olleet päässeet yksimielisyyteen
hinnasta, jolla kantelija lunastaisi talon itselleen. Kan-
telija moitti asianajajaa siitä, että tämä vastasi kante-
lijan 12.12.2010 lähettämään sähköpostiviestiin, jos-
sa kantelija vaati osituksen suorittamista tammikuun
2011 loppuun mennessä, vasta 12.1.2011. Asianaja-
ja ilmoitti kantelijan sähköpostiviestiin vastaamisen
osalta osapuolten olleen tietoisia siitä, ettei ositus-
ta voitu suorittaa ennen kuin omakotitalo oli saatu
myytyä. Lisäksi asianajaja oli keskustellut kantelijan
avustajan kanssa osituksen loppuun saattamisesta.

Valvontalautakunta katsoi, että koska kantelija oli ol-
lut tietoinen osituksen loppuun saattamiseen vaikut-
tavasta seikasta, kantelijan viesti ei kantelijan tiedos-
sa olleet seikat huomioon ottaen ollut edellyttänyt
välitöntä vastaamista. (Ei seuraamusta)

**Merkityksellisen tiedon ilmoittamatta jättäminen
päämiehelle**

Asianajaja oli toiminut kantelijan avustajana asia-
ssa, jossa kärjäoikeus tuomitsi kantelijan tapon yrityk-
sestä kuuden vuoden vankeusrangaistukseen. Kanteli-
ja moitti asianajajaa siitä, että tämä ei ilmoittanut kan-
telijalle siitä, että kantelijan valitus hovioikeudelle käsi-
teltäisiin kirjallisessa menettelyssä. Kantelija oletti, että
asiassa järjestettäisiin suullinen pääkäsittely. Lisäksi asi-
anajaja kieltäytyi hakemasta korkeimmalta oikeudel-
ta valituslupaa. Asianajaja ilmoitti, että koska kante-

lija oli aiemmin tuomittu rikoksesta hovioikeudessa, kantelija ymmärsi, miten asiaa käsiteltäisiin hovioikeudessa. Koska kantelija käydyin puhelinneuvottelun lopuksi oli ilmoittanut vaativansa valituslupahakemuksen tekemistä korkeimmalle oikeudelle, kantelija oli tietoinen, että asianajaja laatisi valituksen. Asianajaja totesi, että kantelija oli viimeistään asianajajan valvonta-asiaan antamasta vastauksesta saanut tiedon siitä, että asianajaja laatisi valituksen korkeimmalle oikeudelle.

Valvontalautakunta totesi, että kantelija oli tuomittu vakavasta rikoksesta kuuden vuoden vankeusrangaistukseen ja että hänelle oli erityisen tärkeää saada tieto siitä, miten asian käsittely eri oikeusasteissa etenisi ja miten hänen pyyntöihinsä eri toimenpiteiden osalta suhtauduttiin. Valvontalautakunta ei pitänyt riittävänä sitä, että asianajaja luotti asiakkaansa omaan kokemukseen oikeudenkäyntien sisällöstä eikä myöskään sitä, että päämiehelle ilmoitettiin vasta kantelukirjoituksen vastauksen yhteydessä asianajajan kanta siitä, aikoiko tämä noudattaa päämiehensä esittämää pyyntöä valituslupan tekemisestä korkeimmalle oikeudelle vai ei. (Huomautus)

Yhteydenpito asiakkaaseen

Asianajaja oli toiminut kantelijoiden avustajana ympäristöoikeudellisessa asiassa. Kantelijat eivät pyynnöstään huolimatta olleet saaneet tutustua asianajajan laatimaan valitukseen ennen sen toimittamista hallinto-oikeudelle.

Valvontalautakunta totesi, että toimeksiannolla oli ollut suuri merkitys kantelijoille. Asianajaja oli lähettänyt valituksen kantelijoille vasta sen jälkeen, kun se oli jo toimitettu hallinto-oikeuteen. Valvontalautakunta totesi, että asian laadun ja merkityksen vuoksi asianajajan olisi pitänyt saada kantelijoiden hyväksyntä laatimalleen valitukselle ennen sen toimittamista hallinto-oikeuteen, mikä olisi edellyttänyt asiakkaan pitämistä ajan tasalla tehtävän edistymisestä. (Huomautus)

2.3.2 Tärkeiden ratkaisujen hyväksyttäminen (TO 5.5)

Asianajajan on saatava asiakkaansa hyväksyminen tämän oikeutta koskeviin tärkeisiin toimenpiteisiin, elleivät asian kiireellisyys tai muut painavat syyt sitä estä. Asiakas on omassa asiassaan oikeutettu tekemään kaikki itseään koskevat olennaiset ratkaisut.

Tärkeiden ratkaisujen hyväksyttäminen

Asianajaja oli toiminut kantelijan asiamiehenä kiinteistön yhteisömuutoksen purkua koskevassa asiassa. Hovioikeus oli pyytänyt vastausta vastapuolen valitukseen. Asianajaja oli jättänyt oman harkintansa perusteella vastauksen antamatta toisaalta katso-

en sen tarpeettomaksi ja toisaalta myös säästäten asiakkaansa oikeudenkäyntikuluja. Asianajajan mukaan vastauksen antamatta jättämisestä ei ollut aiheutunut asiakkaalle oikeudenmenetyksiä.

Valvontalautakunta katsoi, että vastauksen antamisen vastapuolen valitukseen hovioikeuteen oli asiakkaan kannalta niin tärkeä toimenpide, että asianajajan olisi tullut tiedustella kantelijalta tämän kantaa mahdollisen vastauksen antamiseen. (Huomautus)

2.3.3 Oikeus luopua tehtävästä (TO 5.9)

Asiakkaalla on oikeus luottaa siihen, että kun asianajaja on ottanut tehtävän vastaan, se hoidetaan asianmukaisesti. Siksi asianajaja saa luopua jo vastaanottamansa tehtävän hoitamisesta ilman asiakkaansa lupaa vain tietyin edellytyksin. Tämä periaate korostaa asianajajan velvollisuutta harkita halukkuutensa ja edellytyksensä toimeksiannon hoitamiseen jo sitä vastaanotettaessa. Asianajaja ei saa luopua vastaanottamastaan tehtävästä ilman asiakkaansa lupaa, paitsi jos hän on velvollinen luopumaan siitä, asiakas menettelee vilpillisesti, asiakkaan ja asianajajan välille on asiakkaan menettelyn vuoksi syntynyt luottamuspuhla tai muuten on olemassa erityinen syy. Esimerkkejä erityisestä syytä on lueteltu tapaohjeen 5.9-kohdan 2 momentissa.

Asianajajalla ei ole luopumisoikeutta, jos luottamuspuhla johtuu asianajajasta.

Oikeus luopua tehtävästä

Asianajaja oli ottanut hoitaakseen kantelijan ositusta koskevan asian. Tehtävää vastaanotettaessa oli sovittu, että kantelija pikaisesti toimittaa asianajajalle osituksessa tarvittavia lisäselvityksiä. Kun kantelija ei noin kahden kuukauden kuluttua tehtävän vastaanottamisesta asianajajan useista pyynnöistä huolimatta ollut toimittanut tarvittavaa asiakirja-aineistoa, asianajaja luopui tehtävän hoitamisesta.

Valvontalautakunta katsoi kantelijan laiminlyöneen myötävaikutusvelvollisuutensa tehtävän hoitamisessa ja että asianajajalla oli tämän vuoksi ollut oikeus luopua tehtävän hoitamisesta. (Ei seuraamusta)

Oikeus luopua tehtävästä

Asianajaja avusti kantelijaa rakennusurakkaa koskevassa riita-asiassa. Kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, ettei tämä ollut saanut laadittua haastehakemusluonnosta sovittuun ajankohtaan mennessä. Asianajajan mukaan haastehakemusluonnoksen tekeminen oli viivästynyt, koska hän ei ollut saanut selkeitä teknisiä selvityksiä, joita olisi tarvinnut, mutta oli sittemmin tehnyt luonnoksen, jota pyysi kantelijaa käymään läpi. Kantelija oli ilmoittanut olevansa asianajajan toimintaan tyytymätön, jolloin asianajaja oli ilmoittanut vetäytyvänsä asian hoitamisesta. Kanteli-

jan mukaan luottamuspuhla oli johtunut asianajajan omasta menettelystä eli viivytelystä.

Valvontalautakunta katsoi, että oikeus luopua tehtävästä luottamuspuhlan johdosta oli mahdollista vain, jos luottamuspuhla oli syntynyt asiakkaan menettelyn johdosta. Asianajaja oli viivytellyt toimeksiannon hoitamisessa siinä määrin, että kantelijan tämän johdosta ilmaisema tyytymättömyys oli perusteltua. Mikäli asianajaja olisi tarvinnut lisäselvityksiä toimeksiannon eteenpäinviemiseen, olisi hänen tullut aktiivisesti ja viipymättä toimia tällaisen selvityksen hankkimiseksi. Asianajajalla ei ollut oikeutta esittämällään perusteella luopua tehtävän hoitamisesta ilman asiakkaan suostumusta. Asianajaja oli lisäksi viivytellyt tehtävän hoitamisessa. (Varoitus)

2.3.4 Asiakirjojen luovuttaminen (TO 5.11)

Kun tehtävä on hoidettu tai muutoin päättynyt, asianajajan on palautettava asiakkaalle kuuluvat asiakirjat. Tehtävään liittyvät alkuperäiset asiakirjat, siinä saadut viranomaispäätökset ja usein muukin asiakirja-aineisto kuuluu asiakkaalle. Asianajajalla ei ole enää oikeutta pidättää asiakirjoja siinä tapauksessa, että asiakas ei olisi huolehtinut maksuvelvollisuuksistaan asianajajalle.

Asiakirjojen luovuttaminen

Asianajaja avusti kantelijaa vangitsemisoikeudenkäynnissä. Kantelija moitti asianajajaa siitä, ettei tämä toimittanut kantelijalle vangitsemispäätöstä. Asianajaja ei katsonut aiheelliseksi lähettää pöytäkirjaa kantelijalle, koska tehty ratkaisu oli sekä kantelijan että tämän uuden avustajan tiedossa eivätkä nämä pyytäneet asiakirjaa itselleen.

Valvontalautakunta totesi, että yksin se seikka, että asiakas oli tietoinen asiassaan tehdystä päätöksestä, ei oikeuttanut asianajajaa pitämään hallussaan asiakkaalle kuuluvaa asiakirjaa eikä palauttamisvelvollisuus edellyttänyt asiakkaan omaa pyyntöä. (Huomautus)

Ei velvollisuutta palauttaa asiakirjoja

Asianajaja oli päättänyt kantelijan ositusasiaa koskevan toimeksiannon sillä perusteella, että kantelija ei toimittanut hänelle lupaamaansa lisäselvitystä. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä ei palauttanut kantelijalle asiaan liittyvää asiakirja-aineistoa.

Valvontalautakunta totesi, että kantelijan asianajajalle antamat asiakirjat eivät olleet alkuperäisiä tai ainoita kappaleita. Valvontalautakunta katsoi, että kysymys ei siten ollut sellaisista asiakirjoista, jotka asianajajan oli palautettava tehtävän päättyessä asiakkaalle. (Ei seuraamusta)

2.4 Asianajajan esteellisyys (TO 6. luku)

Kaikkien neuvontapalvelujen perusedellytyksenä on toimeksiantajan tuntema luottamus neuvonantajansa. Asianajajan toimen harjoittamisessa luottamussuhteella on erityinen merkitys ja luottamussuhteen varjeleminen on ollut lähtökohhta asianajajan ammatillisten velvollisuuksien määrittämisessä. Asianajajia sitovat tapaohjeet ovat merkittävässä määrin pyrkinet turvaamaan asiakkaan luottamusta asianajajansa.

Luottamussuhteen yksi tärkeä elementti on, että asianajajan on kyettävä hoitamaan asiakkaansa asiaa lojaalisti ja vapaana toimeksiantosuhteen tai määrärajoitusten varaisen tehtävän ulkopuolisista intresseistä. Lojaalisuuteen liittyy sääntö asianajajan velvollisuudesta olla tapaohjeiden 3.4-kohdan mukaisesti esteetön tehtävää vastaanotettaessa ja sitä hoidettaessa.

Nykyisiä 1.4.2009 voimaan tulleita tapaohjeita laadittaessa eräänä tavoitteena oli kirjoittaa esteellisyys-tilanteita koskeva sääntely auki niin, että asianajaja kykenisi tapaohjeita lukemalla arvioimaan omaa esteettömyyttään. Jäljempänä selostetaan lyhyesti hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 6. luvun sääntöjä esteellisyydestä. Näitä sääntöjä tulkittaessa on kuitenkin pidettävä mielessä, ettei sääntöjä voida koskaan kirjoittaa niin yksityiskohtaisesti, että niillä voitaisiin varautua kaikkiin tulkintatilanteisiin. Luvun sääntöjä tulkittaessa on muistettava jo edellä todettu tapaohjeiden 3.4-kohta esteettömyydestä sekä tapaohjeiden 1.1-kohdassa oleva lausuma, jonka mukaan kaikkea, mitä tapaohjeissa ei ole nimenomaisesti kielletty, ei voida välttämättä pitää sallittuna.

2.4.1 Esteellisyys samassa asiassa (TO 6.1)

Säännön ensimmäinen kappale ilmaisee vanhastaan voimassa olevan käsityksen siitä, miten ristiriitaiset intressit vaikuttavat asianajajan esteettömyyteen. Esimerkki tällaisesta tilanteesta on kahden rikosasian vastaajan avustaminen tilanteessa, jossa vastaajien intressit joko syylisyyksykysymyksessä tai korvausvaatimusten osalta ovat ristiriidassa. Tapaohjeen sanamuoto edellyttää etujen ristiriitaisuutta tai sen mahdollisuutta samassa asiassa. Valvontalautakunta on kuitenkin katsonut seuraavassa tapauksessa käytetyn sanamuodon "samassa asiassa" tarkoittavan myös samaan perusteeseen nojaavaa asiaa.

Säännön toinen kappale vastaa sisällöltään aikaisempien tapaohjeiden 13 §:ää.

Esteellisyys

Asianajaja A:n kanssa samassa toimistossa työskentelevä asianajaja B oli kaupan molempien osapuolten pyynnöstä laatinut kiinteistökauppakirjan, jossa osapuolina olivat myyjänä kiinteistöosaakeyhtiö

ja ostajana perustettava yhtiö. Kun kaupan osapuolten välille oli tullut kauppaan liittyviä erimielisyyksiä, asianajaja A oli myyjän puolesta käynyt sähköpostikirjeenvaihtoa ostajan asiamiehen kanssa. Samoin asianajaja A oli ollut yhteydessä syyttäjään ostajan tekemän tutkintapyynnön johdosta.

Asianajaja A oli tapaohjeiden 6.1-, 6.3- ja 6.5-kohdienten nojalla esteellinen toimimaan asiassa myyjän avustajana. (Varoitus)

2.4.2 Esteellisyys lojaalisuusvelvollisuuden perusteella (TO 6.2)

Tapaohjeiden 3.1-kohdan mukaan asianajajan on oltava asiakkaalleen lojaali ja hän on velvollinen lakia ja hyvää asianajajatapaa noudattaen parhaan kykynsä mukaan valvomaan asiakkaansa etua ja oikeutta. Lojaalisuus asiakasta kohtaan edellyttää, ettei asianajaja nykyistä tai entistä asiakastaan kohtaan ryhdy toimenpiteisiin, jotka loukkaavat tätä lojaalisuusvelvollisuutta.

Asianajajan lojaalisuusvelvollisuus asiakastaan kohtaan ei välttämättä pääty samalla hetkellä kuin tehtävän suorittaminen päättyy. Säännön toisessa kappaleessa on lueteltu niitä seikkoja, jotka vaikuttavat lojaalisuusvelvollisuuden ajalliseen keston tehtävän päättyttyä.

Lojaalisuusvelvollisuuden rikkominen

Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä toimi vastoin pitkäaikaisen asiakkaansa eli kantelijan aiemmin kuolleen äidin tahtoa yrittäessään kantelijan isän perunkirjoituksessa tulkita äidin laatimaa asiakirjaa siskon eduksi äidin tahdon vastaisesti. Asianajaja yritti riitauttaa perinnönjakoa kantelijan isän jälkeen.

Valvontalautakunta totesi, että asianajaja toimi kantelijan vanhempien ja perheyriyksen oikeudellisten asioiden neuvonantajana vuosikymmenien ajan ja tässä tehtävässään laati useita asiakirjoja, joilla kantelijan vanhemmat siirsivät omaisuuttaan lapsilleen. Asianajaja laati kantelijan äidin testamentin ja toimi testaattorin nimeämänä toimeenpanijana sekä laati ositus- ja perinnönjakokirjan kantelijan äidin jälkeen. Ottaen huomioon asianajajan kantelijan perheenjäsenille hoitamien tehtävien laatu ja laajuus, erityisesti se, että ne käsittivät perintösuunnitteluun kuuluvia toimia, valvontalautakunta katsoi, että asianajaja rikkoi lojaalisuusvelvollisuutta entisinä asiakkainaan olleita perheenjäseniä kohtaan ryhtyessään toimimaan kantelijan sisaren asiamiehenä isän jälkeisessä perinnönjaossa, jossa kantelijan ja hänen sisarensa intressit olivat vastakkaiset. Merkitystä ei ollut sillä seikalla, oliko avustamisesta peritty palkkiota. Asianajaja oli näin menettelemällä rikkonut asianajajan lojaalisuusvelvollisuutta ja ollut siten esteellinen hoitamaan kyseistä

tehtävää. (Varoitus, yhteinen seuraamus epäasiallista kielenkäyttöä koskevan moitteen kanssa)

Lojaalisuusvelvollisuuden rikkominen

Asianajaja oli avustanut yhtiöryhmään kuuluvaa kolmea yhtiötä, A Oy:tä, B Oy:tä ja sittemmin kurssiin asetettua C Oy:tä. C Oy:n kurssipesä oli nostanut takaisinsaantikanteet A Oy:tä ja B Oy:tä kohtaan. Asianajaja toimi kyseisten yhtiöiden avustajana takaisinsaantiasioissa.

Valvontalautakunta totesi, että sillä, että asianajaja ei ollut C Oy:n asiamiehenä hoitanut takaisinsaantikanteiden kohteena olevia asioita, ei ollut merkitystä esteellisyyttä arvioitaessa. Kurssi oli yleisuuranto. Asianajaja oli toiminut C Oy:n asiamiehenä aina yhtiön kurssiin saakka ja hänen toimistonsa oli pannut vireille C Oy:n kurssin. Asianajajan oli oltava lojaali myös entistä päämiestään C Oy:tä kohtaan. Tämän vuoksi asianajaja ei voinut avustaa C Oy:n kurssipesän vastapuolia A Oy:tä ja B Oy:tä välittömästi kurssia seuranneissa takaisinsaantioikeudenkäynneissä. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli ollut esteellinen ja menetellyt näin hyvin asianajajatapan vastaisesti. (Varoitus)

Lojaalisuusvelvollisuutta ei rikottu

Asianajaja oli toiminut kantelijan yrityksen kurssipesän pesänhoitajana kurssin raukeamiseen asti. Asianajaja oli tämän jälkeen saanut kantelijan puolisolta yhteiselämän lopettamista koskevan toimeksiannon. Kantelija katsoi, että asianajaja oli esteellinen toimimaan kantelijan puolison avustajana yhteiselämän lopettamista koskevassa asiassa, koska hän oli toimiessaan kantelijan yrityksen kurssipesän pesänhoitajana todennäköisesti saanut sellaista luottamuksellista tietoa, jolla saattoi olla vaikutusta ositusta koskevassa asiassa. Asianajaja ilmoitti, ettei hän pesänhoitajana toimiessaan ollut saanut luottamuksellista tietoa, jolla olisi vaikutusta kantelijan puolison toimeksiannon hoitamiseen. Asianajajan kantelijan puolisolta saamassa toimeksiannossa oli ollut kyse vain puolisojen yhteiselämän lopettamiseen liittyvistä kysymyksistä eikä heidän taloudellisista suhteistaan.

Asianajaja ei ollut esteellinen hoitamaan yhteiselämän lopettamista koskevaa toimeksiantoa. (Ei seuraamusta)

Lojaalisuusvelvollisuutta ei ollut syntynyt

Kantelija oli ollut asianajajaan yhteydessä ensin puhelimitse ja sitten sähköpostitse pyytäen apua aniskelulupa-asiassaan. Asianajaja ei ollut ottanut kantelijan asiaa hoitaakseen. Asianajaja oli myöhemmin avustanut kantelijan vastapuolta eräässä huoneenvuokrariita-asiassa.

Valvontalautakunta totesi, ettei asianajajan keskustelu kantelijan kanssa, jonka jälkeen hän oli kieltäytynyt kantelijan toimeksiannosta liittyen kantelijan yhtiön anniskelulupaun, tehnyt häntä esteelliseksi avustamaan vastapuolta huoneenvuokrariita-asiassa, jossa kantelijan yhtiö oli vastaajana. (Ei seuraamusta)

2.5 Asianajajan velvollisuudet asiakkaansa vastapuolta kohtaan (TO 7. luku)

Tapaohjeiden 2.3-kohdan mukaan asianajajien on toiminnassaan otettava huomioon myös asiakkaiden vastapuolet, joita asianajajien on kohdeltava asiallisesti ja joiden laillisia oikeuksia asianajajien on kunnioitettava.

Vuoden 1972 tapaohjeisiin verrattuna uutena sääntönä on 7.5-kohdassa mainittu velvollisuus oikeudenkäyntikuluvaatimuksen erittelyyn.

2.5.1 Sovinnollisuus (TO 7.1)

Asianajaja ei saa ilman erityistä syytä ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin ilmoittamatta vastapuolelle asiakkaansa vaatimuksia ja varaamatta vastapuolelle kohtuullista harkinta-aikaa sekä tilaisuutta asian sovinnolliseen selvittämiseen

Oikeudellisiin toimiin ryhtyminen vastapuolelle ilmoittamatta ja varaamatta mahdollisuutta sovinnolliseen selvittämiseen

Asianajaja toimi kantelijoiden vastapuolena olleen pankin asiamiehenä riita-asiassa, jossa hovioikeus vahvisti sovinnon joulukuussa 2002. Joulukuussa 2006 kantelijoiden vastapuoli vaati käräjäoikeutta kohtuullistamaan tehtyä sovintoa. Asianajaja oli myöntänyt, että saatuaan toimeksiannon hän oli laatinut asiassa suoraan haastehakemuksen ilmoittamatta kantelijoille asiakkaansa vaatimuksia ja varaamatta heille kohtuullista harkinta-aikaa sekä tilaisuutta asian sovinnolliseen selvittämiseen. Asianajajan mukaan hänen päämiehensä oli vuosia yrittänyt saavuttaa kantelijoiden kanssa sovinnollista ratkaisua asiassa siinä onnistumatta.

Valvontalautakunta totesi, että pankin kantelijoille lähettämä viimeisin kirje oli päivätty noin kaksi ja puoli vuotta ennen asian vireille tuloa, eikä yhteydenottojen sisältö ilmennyt tuomiosta eikä muistakaan valvontalautakunnalle toimitetuista asiakirjoista. Valvontalautakunta katsoi, ettei asianajajalla näissä olosuhteissa ollut erityistä syytä ryhtyä oikeudellisiin toimenpiteisiin ilmoittamatta vastapuolelle asiakkaansa vaatimuksia ja varaamatta vastapuolelle kohtuullista harkinta-aikaa sekä tilaisuutta asian sovinnolliseen selvittämiseen. (Huomautus)

Sovinnollisuus

Kantelijan tytär oli tullut oikeusaputoimiston

asiakkaaksi 5.1.2011 ja kertonut, ettei hän ollut päässyt sopimukseen isänsä kanssa hänelle kuuluvasta koulutusavustuksesta. Julkinen oikeusavustaja oli 7.1.2011 lähettänyt haastehakemuksen käräjäoikeudelle ja samanaikaisesti kantelijalle kirjeen. Kirje sisälsi tiedon haastehakemuksen lähettämisestä sekä päämiehen sovintoesityksen. Kirjeen lopussa oli teamus, että mahdollisessa sopimustilanteessa julkisen oikeusavustajan päämies luopuu oikeudenkäyntivaatimuksestaan.

Valvontalautakunta katsoi, että julkinen oikeusavustaja oli ryhtynyt oikeudellisiin toimenpiteisiin ilmoittamatta vastapuolelle eli kantelijalle asiakkaansa vaatimuksia. Avustaja ei ollut varannut vastapuolelle kohtuullista harkinta-aikaa eikä tilaisuutta asian sovinnolliseen selvittämiseen. (Varoitus)

2.5.2 Sovintotarjoukseen vetoaminen (TO 7.2)

Vastapuolen sovintotarjoukseen vetoaminen on kielletty riippumatta siitä, onko sovintotarjous toimitettu suoraan asianajajan asiakkaalle tai asianajajalle itselleen. Sillä ei myöskään ole merkitystä, missä tarkoituksessa sovintotarjoukseen vedettaisiin. Säännössä kielletään vetoaminen vain vastapuolen tekemään sovintotarjoukseen. Asiakkaan puolesta tehtyyn sovintotarjoukseen on lupa vedota oikeudenkäynnissä.

Säännöllä on haluttu edistää riidan asianosaisten pyrkimystä käydä sovintoneuvotteluja ja toisaalta edistää sitä, että tuomioistuinmenettelyssä voidaan päätyä aineellisesti oikeaan ratkaisuun. Jos sovintotarjoukseen voitaisiin oikeudenkäynnissä vedota, tarjous voisi saada oikeudellista merkitystä, vaikka asianosaisten tarkoituksena olisi ollut vain välttää oikeudenkäyntiä eikä esimerkiksi myöntää korvausvelvollisuutta.

Vastapuolen sovintotarjoukseen vetoaminen ei ole kiellettyä silloin, kun vastapuolen sovintotarjouksen katsotaan tulleen hyväksytyksi ja muodostavan perusteen sovintosopimukselle, tai jossa se on perusteena syntyneen sovintosopimuksen tulkinnaalle.

Sovintotarjoukseen vetoaminen

Kantelija moitti vastapuolen asiamiehenä toimintua asianajajaa siitä, että tämä oli kantelijan haastehakemukseen laatimassaan vastauksessa ja sen liitteissä viitannut osapuolten aiemmin käymiin sovintoneuvotteluihin. Asianajaja oli vastauksessa todennut: "Päättösopimusneuvottelujen perusteella vastaaja oli valmis suorittamaan kantajalle seitsemän (7) kuukauden palkkaa vastaavan korvauksen. Tältä osin asiamiesten kesken vallitsi yhteisymmärrys."

Valvontalautakunnan näkemyksen mukaan viittamalla asiamiesten yhteisymmärrykseen asiassa asianajaja oli viitannut siihen, mitä kantelijan aiempi asia-

mies olisi ollut valmis hyväksymään. Kysymys oli kantelijan aiemman asiamiehen esittämästä "vastatarjouksesta", johon asianajaja ei olisi saanut ilman vastapuolen lupaa vedota vastauksessaan käräjäoikeudelle. (Huomautus)

2.5.3 Painostuskielto (TO 7.3)

Asianajaja ei saa sopimattomasti painostaa vastapuolta eikä esittää sellaisia lausumia, jotka ovat omiaan saattamaan vastapuolen halveksituksi, ellei lausumien esittäminen ole välttämätöntä asian hoitamiseksi tai muutoin asiakkaan etujen valvomiseksi. Asianajajan työhön kohdistuvia ilmaisuvapautta rajoittavia säännöksiä on oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa ja 14 luvun 7 §:ssä. Tapaohjeiden säännöt rajoittavat asianajajan sananvapautta enemmän kuin yleiset rajoitukset tekevät. Asianajajan sananvapautteen liittyvä sääntö on myös perusarvoihin sisältyvä kunniallisuuden vaatimus, jonka mukaan asianajajan on esinnyttävä asiallisesti ja moitteettomasti sekä asianajotoiminnassaan vältettävä kaikkea, mikä saattaa alentaa asianajajakunnan arvoa tai vähentää luottamusta asianajajakuntaan.

Kielenkäyttö

Kantelijan vastapuolen avustajana lapsen tapauksesta ym. koskevassa asiassa toiminut asianajaja oli hovioikeudelle toimittamassaan valituskirjelmässä lausunut kantelijasta mm., että "[Kantelija] on siis ollut valmis kokonaan luopumaan pojastaan rahaa vastaan. Tämä osoittaa, ettei hän ole kypsä vanhemmaksi." ja että: "Ihminen muuttuu vain harvoin elämänsä aikana, joten tuskinpa [kantelijan] asenne on tuosta muuttunut."

Valvontalautakunta totesi, että asianajaja oli hovioikeudelle toimittamassaan valituskirjoituksessa esittänyt kantelijasta lausumia, jotka olivat omiaan saattamaan tämän halveksituksi ja myös tarkoittanut valituskirjoituksellaan tätä. Koska asiassa oli kysymys vain oikeudenkäyntikuluja koskevasta valituksesta, lausumien esittäminen ei ollut välttämätöntä asian hoitamiseksi tai muutoin asiakkaan etujen valvomiseksi. (Huomautus)

2.6 Todistaja, asiantuntija ja muu kuultava (TO 8.4)

Asianajajan tehtävänä on parhaan kykynsä mukaan valvoa asiakkaansa etua ja oikeutta. Tätä tehtävää täyttäessään asianajajan tulee kuitenkin noudattaa lakia ja hyvää asianajajatapaa. Jo asianajajan perusarvoihin kirjatusta kunniallisuuden vaatimuksesta seuraa, että tuomioistuinasioissa on toimittava rehellisesti ja asiallisesti. Tämä pitää sisällään sovellettavaksi tulevien menettelysäännösten noudattamisen lisäksi laajemman asianmukaisen prosessaamisen vaatimuksen. Pyrkinessään asiakkaansa asiassa parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen asianajajan tulee noudattaa voimassa olevia pelisääntöjä ja asianmukaisia menettelytapoja.

Tapaohjeiden 8. luku koskee asianajajan velvollisuuksia suhteessa tuomioistuimeen ja oikeudenhoitoon, mutta soveltuu myös asianajajan toimintaan suhteessa muihin viranomaisiin ja välimiehiin. Valvontakäytännössä 8. lukua koskevat valvonta-asiat ovat pääsääntöisesti koskeneet asianajajan menettelyä suhteessa todistajaan. Tapaohjeen 8.4-kohdan mukaan asianajaja ei saa pyrkiä sopimattomasti vaikuttamaan todistajaan eikä esittää lausumia, jotka ovat omiaan saattamaan todistajan halveksituksi, ellei lausumien esittäminen ole välttämätöntä asian hoitamiseksi tai muutoin asiakkaan etujen valvomiseksi. Sama sääntö koskee asiantuntijoita tai muita kuultavia.

Asianajajalla on kuitenkin oikeus olla yhteydessä myös vastapuolen nimeämiin todistajiin.

Yhteydenotto vastapuolen todistajaan

Kantelija oli laittanut vireille rakennusurakkaa koskevan velkomuskanteen asianajajan päämiehiä vastaan. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä oli ottanut yhteyttä kantelijaa hoitaneeseen lääkäriin ja pyrkinyt hyökkäävästi saamaan lääkäriltä tiedon kantelijan psyykkisestä tilasta. Asianajaja totesi kantelijan esittäneen, että hän olisi ollut aiemman sovintosopimuksen allekirjoitushetkellä oikeustoimikelvoton ja sopimus olisi siten pätemätön. Väitteensä tueksi kantelija vetosi asiakirjatodisteena lääkärin todistukseen.

Valvontalautakunta totesi, että asianajajalla oli toimeksiantoa hoitaessaan oikeus olla yhteydessä kantelijaa hoitaneeseen lääkäriin, joka asianajajan oli tarkoitus nimetä riita-asiassa todistajaksi. Valvontalautakunnalle ei esitetty näyttöä siitä, että asianajaja olisi menetellyt sopimattomasti tai hyökkäävästi kantelijaa hoitanutta lääkäriä kohtaan puhelinkeskustelussa. (Ei seuraamusta)

2.7 Asianajotoimiston järjestäminen (TO 11. luku)

Tapaohjeiden 11. luku käsittelee asianajotoimiston järjestämistä. Tässä luvussa on säännöksiä mm. nk. toimistoyhteisöstä, toiminimestä, henkilökunnan valvonnasta, vastuuvakuutuksesta ja toiminnan järjestämisestä asianajajan poissaolon vuoksi.

2.7.1 Asianajotoiminnan markkinointi (TO 10.2) ja asianajajan muu toiminta (TO 11.4)

Asianajotoimisto toimi yhteistyössä osakeyhtiöiden A, B, C ja D kanssa. A tuotti tukipalvelut eli muun muassa aulapalvelut, IT-ympäristöön liittyvät palvelut ja markkinointipalvelut kolmelle yhtiölle (asianajotoimisto, C ja D). B:n tarkoituksena oli tuottaa asianajotoimistolle toiminnanohjausjärjestelmä. C:n toimialaa olivat kielipalvelut sekä ulkomaanperintä. D keskittyi massaperintään. Asianajotoimisto ei omistanut muiden mainittujen yhtiöiden osakkeita, eivätkä muut yhtiöt omistaneet asianajotoimiston osakkeita. Asianajotoimisto suoritti tilikausittain sovittua korvauksen tukipalveluja tuottaneelle A:lle. Muuta taloudellisia yhteyksiä muihin yhtiöihin asianajotoimistolla ei ollut. Yhtiöllä oli sama osoite ja postilokero-osoite. Yhtiöiden henkilökunta, toimitilat sekä koneet ja laitteet olivat täysin erilliset.

Valvontalautakunta totesi, että asianajotoimiston ja muiden yhtiöiden toimitilojen järjestely voi luoda asiakkaalle kuvan siitä, että asianajotoimisto oli vain osa laajempaa yritystoimintaa ja huomautti asianajajaa vastaisen varalle siitä, että toimiston itsenäisyys asianajotoimistona tulee osoittaa asiakkaille mahdollisimman selkeästi. Valvontalautakunta totesi, että yhtiöiden muodostamalla kokonaisuudella oli yhteinen www-sivusto, jossa asianajotoimisto oli yhtenä osana. Toisaalta asianajotoimistolla oli oma sivusto, mutta senkin yhteydessä mainittiin ensisijaisesti yhtiöiden muodostama kokonaisuus. Valvontalautakunta katsoi, että näin menetellessään asianajaja markkinoi asianajotoimistoa tapaohjeiden vastaisesti osana muuta yritystoimintaa eikä selkeysperiaate toteutunut. (Huomautus)

2.7.2 Toimiston asianmukainen järjestäminen ja henkilökunnan valvonta (TO 11.5)

Toimiston asianmukainen järjestäminen merkitsee muun muassa, että toimistorutiinit täyttävät ne vaatimukset, joita asianajajalaissa, muussa lainsäädännössä, Asianajajaliiton säännöissä, tapaohjeissa ja muissa liiton hyväksymissä ohjeissa on asetettu.

Asianajajan tulee myös ohjata ja valvoa henkilökuntansa työtä. Asianajajan on erityisesti huolehdittava siitä, että myös toimiston palveluksessa oleva henkilökunta noudattaa hyvää asianajajatapaa. Valvonta-asiassa, joka koskee toimiston muun hen-

kilökunnan menettelyä asiassa, valvontalautakunta arvioi sitä, onko kyseisen henkilön valvonnasta vastaava asianajaja noudattanut valvontavelvollisuuttaan. Jos henkilökuntaan kuuluva menettelee vastoin hyvää asianajajatapaa, asianajaja samaistetaan tällaiseen henkilöön ja asianajajalle määrätään kurinpidollinen seuraamus riippumatta siitä, kuinka huolellisesti asianajaja on täyttänyt valvontavelvollisuutensa.

Toimiston asianmukainen järjestäminen

Suoritettussa asianajotoimiston tarkastuksessa oli havaittu, ettei toimistolla ollut yhtä koko toimiston kattavaa toimeksiantoluetteloa vaan kummallakin yhtiömiehellä on oma sähköisesti ylläpidettävä luettelo. Yhtiömiehet eivät voineet varmuudella todeta, että luettelot olisivat sisältäneet kaikki vuoden 2010 toimeksiantot. Asiakasvarojen osalta toimistolla oli manuaalinen tilikirja. Asiakasvaraluettelo oli tapahtumakohtainen eikä siinä ollut erillistä sisällysluetteloa tai jäsentelyä. Toimeksiantoluettelot eivät sisältäneet merkintöjä siitä, että toimeksiantoon kuului asiakasvaroja.

Koska toimiston järjestäminen ei vastannut Suomen Asianajajaliiton sääntöjen 36 §:ssä säädettyjä vaatimuksia, asianajajan katsottiin menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Huomautus)

Huolellisuus ja toimiston asianmukainen järjestäminen

Asianajaja oli jättänyt noutamatta Suomen Asianajajaliiton saantitodistuksella lähettämän kirjeen. Asianajaja oli kertonut, että kirjeen sisältö oli ollut hänen tiedossaan ja hän oli tämän vuoksi jättänyt kirjeen noutamatta.

Valvontalautakunta katsoi asianajajan laiminlyöneen järjestää toimistonsa asianmukaisesti ja menettelyt siten hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Huomautus)

Valvontavelvollisuuden laiminlyönti

Kantelija antoi asianajotoimistossa työskentelevälle varatuomarille perintää koskevan toimeksianton. Kantelija moitti varatuomaria siitä, että tämä ilmoitti kantelijan vastapuolen osoitetiedot väärin sekä käräjäoikeuteen että ulosottovirastoon. Varatuomarin valvonnasta vastaava asianajaja totesi, että haastehakemukseen oli kirjoitettu postitoimipaikaksi A, vaikka sen olisi tullut olla B. A ja B kuuluivat saman käräjäoikeuden tuomiopiiriin. Täytäntöönpanohakemukseen oli pujahtanut postitoimipaikkaa koskeva kirjoitusvirhe yksipuolisesta tuomiosta. Ulosottovirasto teki estetilityksen, jossa todettiin, että velallinen oli epäselvä. Asianajotoimistosta kerrottiin kantelijalle virheellisesti, että vastapuoli osoittautui ulosotossa varattomaksi.

Valvontalautakunta katsoi, että avustava lakimies menetteli huolimattomasti sekä haastehakemusta

laatiessaan että toimittaessaan estetilityksen kantelijalle. Kun avustavan lakimiehen havaittiin toimineen moitittavasti, asianajajan voitiin katsoa laiminlyöneen valvontavelvollisuutensa. (Huomautus)

Vastapuolen sopimaton painostaminen; henkilökunnan valvonta

Asianajotoimiston lakimies avusti kantelijan vastapuolta eräässä riita-asiassa, johon liittyi poliisille tehtyjä tutkintapyyntöjä. Kantelija katsoi avustavan lakimiehen sopimattomasti painostaneen häntä lähettämällä hänelle sähköpostiviestin, jossa ilmoitettiin, että mikäli hän ei peruuttaisi tutkintapyyntöjä, lakimiehen asiakas ilmoittaisi kantelijan epäillyksi "useaan huumausainerikokseen ja niiden käyttörikokseen sekä erinäisiin veririkoksiin". Asianajaja, joka oli valvontavastuussa lakimiehen toiminnasta, katsoi lakimiehen menettellyllään sopimattomasti painostaneen vastapuolta. Edelleen asianajaja kertoi, ettei hän ollut sähköpostin lähettämispäivänä ollut toimistollaan eikä näin ollen voinut puuttua kirjoituksen sisältöön.

Asianajajan katsottiin laiminlyöneen valvontavelvollisuutensa. (Huomautus)

2.8 Asianajajan laskutus (Palkkio-ohje)

1.4.2009 voimaan tulleen palkkio-ohjeen (15.1.2009) 1.1-kohdan mukaan palkkion on oltava oikeassa suhteessa tehtävän laatuun ja sen vaatimaan työmäärään sekä muutoinen kohtuullinen. Palkkio-ohjeen 5. kohdan mukaan lasku on eriteltävä asiakkaan kanssa sovittuihin tavoihin. Ellei muuta ole sovittu, asianajolaskussa on oltava tehtävän laatuun ja laajuuteen nähden tarkoituksenmukainen erittely, jonka perusteella asiakas voi arvioida laskun sopimuksenmukaisuutta ja kohtuullisuutta. Valvontalautakunta on ratkaisukäytännössään omaksunut kannan, jonka mukaan laskussa tulee pääsääntöisesti olla eriteltynä joko toimenpidekohtainen veloitus tai toimenpiteeseen käytetty aika, jolloin päämies voi tuntiveloituksen tietäen muodostaa käsityksensä laskun kohtuullisuudesta.

Kanteluissa ja palkkiorita-asioissa on moitittu asianajajaa kohtuuttoman korkeasta laskutuksesta tai muista laskutusmenettelyyn liittyvistä seikoista. Vuonna 2011 tuli vireille 93 palkkiorita-asiaa (2010: 96) ja valvontalautakunta ratkaisi kertomusvuonna aineellisesti yhteensä 101 palkkiorita-asiaa, joista 14:ssä (14 %) annettiin suositus palkkion alentamisesta. Kaikki palkkiorita-asioissa tehdyt päätökset, joissa palkkiota on suositettu alennettavaksi, saatetaan Asianajajaliiton hallituksen tietoon sen arvioimiseksi, tuleeko hallituksen yleisvalvontavelvollisuutensa nojalla saattaa annetun suosituksen johdosta vireille myös valvonta-asia.

Asianajajan voidaan katsoa menetelleen normaalia korkeamman laskutuksensa vuoksi hyvän asianajajatavan vastaisesti. Tapaohjeiden 3.5-kohdan mu-

kaan kohtuuton laskutusmenettely on omiaan vähentämään yleistä luottamusta ja arvostusta koko asianajajakuntaa kohtaan.

Mikäli asianajajan on havaittu menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti selvästi kohtuuttoman korkealla laskutuksellaan, lautakunta on pääsääntöisesti määrännyt hänelle kurinpidolliseksi seuraamukseksi varoituksen tai huomautuksen.

Erona valvonta-asiassa, jonka voi saattaa vireille kuka tahansa tarvitsematta olla asianosainen, voi palkkiota koskevaa suositusta hakea vain se, jonka maksettavaksi lasku on osoitettu. Kuitenkin esimerkiksi pesänselvittäjän laskua voi moittia kuka tahansa osakkaista tarvitsematta tähän muiden osakkaiden suostumusta. Tulkinta on ollut, että noudattaessaan annettua kohtuullistamissuositusta palautus tehdään pesän varojen "päälle", jolloin suosituksen suuruuden kannalta ei ole merkitystä sillä, että joku osakas mahdollisesti luopuisi vaatimasta palkkion kohtuullistamista.

Monesti yhteydenottoja tulee myös tilanteissa, joissa henkilö on oikeuden päätöksellä tuomittu maksamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut. Näissä tapauksissa oikeus on kuitenkin jo ottanut kantaa laskun kohtuullisuuteen, eikä vastapuoli voi saattaa vireille palkkiorita-asiaa. Myös omat päämiehet saattavat vaatia palkkion kohtuullistamista sillä perusteella, että tuomioistuin on kohtuullistanut laskua, joka on tuomittu vastapuolen maksettavaksi, mutta asianajaja perii loppuosaa laskusta omalta päämieheltään. Tuomioistuimen suorittama kohtuullistaminen kohdistuu kuitenkin nimenomaan vastapuoleen ja asianajajalla on oikeus saada erotus omalta päämieheltään.

Kohtuuton laskutus; puutteellinen informointi laskutusperusteista

Kantelija moitti asianajajaa siitä, että osasta asianajajan laskuista puuttui toimenpiteisiin käytetty aika sekä tuntiveloitus. Asianajaja oli esittänyt asiassa syntyneistä kustannuksista laskuyhteenvetoja, joita käräjätuomari ei ymmärtänyt. Asianajajan laskutus, yhteensä 21 899,78 euroa, oli kohtuuton rikosasian laatu huomioon ottaen.

Valvontalautakunta totesi, että neljään laskuun ei sisällynyt sellaista erittelyä, jonka perusteella kantelija olisi voinut arvioida laskutuksen sopimuksenmukaisuutta ja kohtuullisuutta. Laskutus oli toimeksiannon laskutusteknisen pilkkomisen takia sekavaa ja vaikeasti arvioitavaa. Vaikka kantelija oli muun muassa pahoinpitely- ja kunnianloukkauksirikoksia koskevassa rikosoikeudenkäynnissä vastaajana, asianomistajana ja lähestymiskiellon hakijana, oli toimeksianto silti muodostanut yhden kokonaisuuden, jonka kustannuksista kantelijalle annettu informaatio oli puutteellista. Valvontalautakunta oli samaa asiaa koskevassa palkkiorita-asiassa suosittanut laskuja alennettavak-

si yhteensä 12 000 euroa (noin 55 %). Valvontalautakunta katsoi, että laskutus oli suositellun alennuksen euro- ja prosenttimäärä sekä tehtävän laatu ja sen vaatima työmäärä huomioon ottaen kohtuuton. Asiakkaalle annettu informaatio laskutusperusteista ja mahdollisuuksista kattaa asianajokuluja oikeusturvavakuutuksesta ja julkisista varoista oli myös puutteellista. (Varoitus)

Palkkiohinnasto ilman arvonlisäveroa

Asianajajan toimistossa suoritettua toimistotarkastuksessa havaittiin, että palkkiohinnastossa oli esitetty hinnat arvonlisäverottomina.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajajalla oli velvollisuus kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa annetun asetuksen mukaan ilmoittaa hinnat arvonlisäverollisina. (Huomautus, sisältäen myös täydennyskoulutuksen laiminlyönnin)

Prosenttiperusteinen pesänjakajan palkkio

Asianajaja toimi pesänjakajana kantelijoiden välillä suoritettua avioero-osituksessa. Asianajaja käytti veloitusperusteena 1 %:a ositetun omaisuuden arvosta. Veloitusperusteesta ei sovittu kantelijoiden kanssa.

Asianajajan laskussa oli eritelty suoritettuja toimenpiteitä, mutta ei ilmoitettu tehtävään käytettyä työaikaa tai tuntiveloituksen määrää. Pesänjakajan palkkion määrääminen kaavamaisesti ja yksinomaisesti ositukseen kuuluvien varojen arvon perusteella ei ollut perintökaaren ja asianajopalkkion määräytymistä koskevien periaatteiden mukaista. Valvontalautakunta katsoi, että asianajajan laskussa ei ollut sellaista tehtävän laatuun ja laajuuteen nähden tarkoituksenmukaista erittelyä, jonka perusteella asiakas olisi voinut riittävästi arvioida laskutuksen kohtuullisuutta. (Huomautus)

Pesänjakajan palkkio

Asianajaja toimi muun muassa kantelijan asianmiehenä perinnönjaossa. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä jätti mainitsematta pesänjakajalle, ettei päämiehille saa tulla mitään lisäkuluja, vaan sovintoon päädyttyäessä koko perintöosuus tulisi saada nettona. Pesänjakaja oli tavanomaisesti laskutus käytännöstä poiketen lähettänyt kuolinpesän osakkaille erillisen laskun kunkin osakkaan osuudesta pesänjakajan palkkioon. Asianajaja totesi, ettei hän maininnut asiasta pesänjakajalle, koska oletti, että palkkio ilman muuta katetaan pesän varoista.

Valvontalautakunnan näkemyksen mukaan asianajaja oli voinut perustellusti luottaa siihen, että pesänjakajan palkkio maksetaan kuolinpesän varoista päältä päin, varsinkin kun pääsäännöstä poikkeavasta laskutus käytännöstä ei ollut erikseen sovittu. Valvontalautakunta ei havainnut, että asianajaja olisi menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Ei seuraamusta)

Poikkeava laskutus käytäntö

Asianajaja toimi pesänjakajana kuolinpesässä. Kantelija moitti asianajajaa siitä, että tämä sopi yhden kuolinpesän osakkaan kanssa pesänjakajan palkkion laskutus käytännöstä kuulematta muita osakkaita. Asianajaja lähetti osakkaille erillisen laskun kunkin osakkaan osuudesta palkkioon.

Valvontalautakunnan mukaan asianajaja ei olisi osapuolia kuulematta voinut itsenäisesti päättää siitä, että pesänjakajan palkkio jaetaan perintökaaren pääsäännöstä poiketen osakkaille pääluvun mukaisesti. Pääsäännöstä poikkeava laskutus käytäntö olisi edellyttänyt osakkaiden suostumusta, jota asianajaja ei asiassa selvittänyt. Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja menetteli hyvän asianajajatavan vastaisesti. (Huomautus)

Kohtuuton laskutus; sähköpostiviestien laskuttaminen

Asianajaja oli toiminut hakija-asunto-osakeyhtiön avustajana rakennuttajan kanssa käydyissä neuvotteiluissa. Hakija katsoi, että asianajajan lasku oli kohtuuton sillä perusteella, että lasku sisälsi lukuisia yksinkertaisia sähköpostiviestejä koskeneita toimenpiteitä liittyen muun muassa tapaamisaikojen sopimiseen.

Valvontalautakunta havaitsi, että asianajan noin 6 500 euron (ilman alv.) laskusta noin 2 000 euroa muodostui pelkästä sähköpostiviestinnästä. Toimenpiteiden hinnoittelu liikkui 30–95 euron välillä. Sähköpostista muodostuva osuus laskusta oli noin 35 %, jota valvontalautakunta piti kohtuuttoman suurena. (Laskutusta suositettiin alennettavaksi.)

Asunnon myynnistä laskuttaminen

Asianajaja oli käräjäoikeuden määräämänä pesänjakajana suorittanut hakijan äidin kuolinpesän pesänselvityksen ja perinnönjaon. Asianajaja oli veloittanut asioiden hoidosta yhteensä 2 625,10 euroa arvonlisäveroineen. Tämän lisäksi asianajaja oli esittänyt kuolinpesään kuuluneen asuinhuoneiston myynnistä 2 091 euron suuruisen palkkiolaskun (sis. alv.). Hakija katsoi, että asianajajan asunnon myynnistä veloittama palkkio oli kohtuuttoman korkea. Asunnon myynnistä sovittaessa ei ollut sovittu erillisestä myyntipalkkiosta ja hakija katsoi, että palkkion tulisi määräytyä asianajajan tuntiveloituksen (200 euroa) mukaan.

Koska asianajaja ei lausunut palkkioriiita-asiassa, valvontalautakunta arvioi, että asianajajalta oli kulunut aikaa asunnon myyntiin liittyneisiin toimenpiteisiin noin kaksi tuntia. Toimiston kotisivuilla toimiston arvonlisäverolliseksi tuntiveloituksesi ilmoitettiin 200 euroa ja näin ollen valvontalautakunta suositti 2 091 euron suuruisen palkkion alentamista 1 691 eurolle, jolloin kohtuullisen palkkion arvonlisäverolliseksi määräksi jäi 400 euroa. (Laskutusta suositettiin alennettavaksi)

3 Tilastotietoja valvonnasta 2011

3.1 Hallituksen yleisvalvonta

Hallituksen yleisvalvonta ja jäsenkelpoisuutta koskeva valvonta

Asianajajaliiton hallitus saattoi yleisvalvontaoikeutensa perusteella vuonna 2011 vireille 46 valvonta-asiaa. Vuonna 2011 ratkaistuista 29:stä hallituksen vireille saattamasta valvonta-asiasta 21 johti kurinpidollisen seuraamuksen määräämiseen. Pääosin valvonta-asiat ja niistä määrättyt seuraamukset koskivat toimiston järjestämistä tai asianajajien täydennyskouluttamismisvelvollisuuden laiminlyöntiä.

Velkaantumisselvitys

Syksyllä 2009 aloitettua asianajajia ja asianajotoimistoja koskevaa velkaantumisselvitystä on jatkettu vuoden 2011 aikana. Vuodelta 2010 siirtyi hallituksen käsiteltäväksi vuodelle 2011 kahtatoista velkaantunutta asianajajaa koskevat asiat.

Velkaantumistilanteen johdosta hallitus järjesti kolmen asianajajan suullisen kuulemisen. Suullisten kuulemisten perusteella yksi asianajaja erotettiin velkaantumisen johdosta liiton jäsenyydestä (päätös ei ole lainvoimainen), yhtä asianajajaa koskeva asia lykättiin jatkoseurantaan ja yhden todettiin saaneen velkatilanteensa hallintaan ja asian käsittely päätettiin. Yksi asianajajan ilmoitti asiankäsitteilyn ollessa vireillä eroavansa liiton jäsenyydestä. Seitsemän asianajajan osalta asian käsittely lopetettiin heidän saatua velkaantumisensa hallintaan ja yhden asianajajan kohdalla asia lykättiin vielä jatkoseurantaan.

3.2 Ratkaistut valvonta- ja palkkioriiita-asiat

Valvonta-asiat

Valvontalautakunta ratkaisi vuonna 2011 kaikkiaan 513 asiaa, joista 412 oli valvonta-asioita ja 101 palkkioriiita-asioita.

Ratkaistuista valvonta-asioista 102, eli 25 prosenttia johti kurinpidollisen seuraamuksen määräämiseen, mikä on saman verran kuin edellisvuonna. Näin ollen noin 75 prosenttia (2010: 75 %) ei johtanut seuraamukseen.

Kurinpidollisena seuraamuksena määrättiin huomautus 75 tapauksessa (18 %), varoitus 17 tapauksessa (4 %) ja seuraamusmaksu yhdessä tapauksessa. Liitosta erotettiin kolme asianajajaa, kolmen muun osalta todettiin, että he olisivat ansainneet erottamisen, mikäli olisivat vielä olleet liiton jäseniä. Varoituksesta kuusi annettiin ainakin osittain esteellisyyden vuoksi.

Valvontalautakunta järjesti kertomusvuoden aikana seitsemän suullista käsittelyä.

Palkkioriiita-asiat

Palkkioriiita-asioita ratkaistiin kertomusvuonna kaikkiaan 101, joista 14:ssä palkkiota suositettiin alennettavaksi, mikä vastaa noin 14 prosenttia ratkaistuista palkkioriiita-asioista. Edellisvuonna vastaava luku oli 20 prosenttia. Neljä palkkioriiita-asiaa jätettiin joko tutkimatta tai asian käsittely lopetettiin.

Valvonta- ja palkkioriiita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika

Valvonta- ja palkkioriiita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 4 kk 20 päivää. (2010: 6 kk 20 pv).

Muutoksenhaku valvonta-asioissa

Valvontalautakunnan vuonna 2011 antamista ratkaisuista seitsemään haettiin muutosta (2010: 13).

Helsingin hovioikeuden ratkaisemat valitukset

Hovioikeus on kertomusvuonna ratkaissut yhteensä 11 asianajajan valitusta, jotka koskivat määrättyä seuraamusmaksua, varoitusta tai huomautusta. Hovioikeus alensi yhdessä tapauksessa varoituksen hu-

mautukseksi, palautti kaksi asiaa valvontalautakuntaan uudelleen käsiteltäväksi ja jätti yhden valituksen tutkimatta, koska valitusta ei ollut tehty määräajassa. Seitsemässä asiassa hovioikeus ei muuttanut valvontalautakunnan päätöstä.

Muutoksenhakulupa korkeimpaan oikeuteen

Kahdessa asiassa asianajaja haki muutoksenhakulupa korkeimmalta oikeudelta, mutta lupia ei myönnetty.

3.3 Vireille tulleet asiat

Kertomusvuonna vireille tuli yhteensä 485 asiaa, joista 93 (20 %) oli palkkioriiita-asioita ja 392 (80 %) valvonta-asioita. Vuoden 2011 päättyessä asianajajia oli 1 942, joten uusien valvonta- ja palkkioriiita-asioiden määrä koski 25 prosenttia asianajajakunnasta. Vastaa suhdeluku oli edellisvuonna sama.

Valvonta-asioiden vireilletulotapa kantelijaryhmittäin:

oma päämies	146 (37 %)
vastapuoli	68 (17 %)
Asianajajaliitto	46 (11 %)
oikeuskansleri	1 (0,2 %)
muu taho	33 (8 %)
viranomaisen ilmoitus	4 (1 %)
vastapuolen asianajaja/avustaja	10 (2 %)
toinen asianajaja	6 (1,5 %)
pesän osakas tms.*	78 (19 %)

*kohteena määräysenvaraista tehtävää suorittava asianajaja

Palkkioriiita-asioiden vireilletulotapa:

oma päämies	72 (77 %)
pesän osakas tms.	19 (20 %)
toinen asianajaja	1 (1 %)
muu taho	1 (1 %)

4 Sammanfattning

Styrelsen för Finlands Advokatförbund skall enligt 6 § lag om advokater se till att advokaterna vid uppträdandet inför domstolar eller övriga myndigheter samt även i övrig verksamhet uppfyller sina förpliktelser. Det grundläggande stadgandet om en advokats förpliktelser lyder: "En advokat skall redbart och samvetsgrant utföra honom anförtrodda uppdrag samt i all sin verksamhet iakttaga god advokatsed" (5 § 1 mom).

När ändringen av lagen om advokater trädde i kraft den 1.11.2004 grundades en särskild tillsynsnämnd för att handlägga och avgöra tillsynsärenden (7 c § 1 mom.). Tillsynsnämnden handlägger också arvodestvister och ger rekommendationer om advokatarvodenas skälighet. Vid bedömningen av de krav som god advokatsed i enskilda fall ställer på advokaten tillämpar tillsynsnämnden de vägledande reglerna om god advokatsed (15.1.2009).

Tillsynsnämndens sammansättning

Tillsynsnämnden består av en ordförande och åtta andra medlemmar samt en personlig suppleant för var och en av de sistnämnda. Ordföranden samt fem av de övriga medlemmarna och deras suppleanter skall vara advokater. Tre av medlemmarna och deras suppleanter skall vara personer som inte hör till advokatåren men som har avlagt juris kandidat- eller magisterexamen och är förtrogna med advokatverksamhet och dessutom med domaruppgifter eller med utbildning och forskning i juridik vid universitet. Tillsynsnämnden kan vara uppdelad i tre sektioner. Tillsynsnämnden bestämmer sektionernas samman-

sättning så att det i varje sektion ingår två advokater och därtill en person, som inte hör till advokatåren.

Anhängiggörande av ett ärende

Ett tillsynsärende blir anhängigt när advokatförbundets byrå mottar ett skriftligt klagomål gällande en advokat, en anmälan från justitiekanslern eller en anmälan som en domstol har gjort i stöd av 15 kap. 10 a § i rättegångsbalken. Ett ärende blir också anhängigt när advokatföreningens styrelse har beslutat att överföra ett ärende som har kommit till dess kännedom för behandling i tillsynsnämnden.

Behandling av tillsynsärenden

För styrelsens och tillsynsnämndens övervakning är advokaten skyldig att öppet och sanningsenligt lämna de uppgifter som styrelsen behöver.

Tillsynsärenden behandlas i tillsynsnämndens sektioner eller i plenum. I plenum behandlas de ärenden som av tillsynsnämndens ordförandes beslut skall behandlas där eller som sektionerna har överfört till plenum. Ärenden som gäller utslutning ur advokatförbundet eller påförande av en påföljdsavgift avgörs alltid i plenum.

Tillsynsärenden behandlas i ett skriftligt förfarande. Beslut om att en advokat utsluts ur advokatförbundet eller åläggs att betala påföljdsavgift kan dock fattas endast om muntlig förhandling har ordnats i ärendet. Tillsynsnämnden eller en sektion kan ordna muntlig förhandling också i andra fall. Advokaten och klaganden skall kallas till den muntliga förhandlingen.

Advokaten skall ges tillfälle att bli hörd innan ett ärende avgörs. Advokaten skall öppet och sanningsenligt lämna de upplysningar och utredningar som har begärts. Klaganden skall beredas tillfälle att yttra sig med anledning av advokatens bemötande. Nämnden och sektionerna skall även i övrigt se till att saken blir i tillräcklig mån utredd.

För fullföljandet av den i 6 § 1 mom. lag om advokater stadgade tillsynen av advokatåren kan styrelsen eller tillsynsnämnden finna det nödvändigt att en inspektion förrättas på advokatens byrå.

Enligt 7a § 3 mom. lag om advokater handlar tillsynsnämndens medlemmar under domaransvar när de avgör tillsynsärenden. En styrelsemedlem eller den person som förrättat en inspektion får inte heller, enligt 6 § 1 mom. lag om advokater, obehörigen röja sekretessbelagda uppgifter som de har fått kännedom om i samband med tillsynen.

Disciplinära påföljder

I 7 § lag om advokater ingår stadganden om disciplinära påföljder som kan åläggas en advokat. Dessa påföljder är anmärkning, varning, påföljdsavgift och utslutning ur advokatförbundet.

Fästän ärendet inte skulle ge anledning till en egentlig disciplinär påföljd, kan i avgörandet fästas advokatens uppmärksamhet vid det korrekta förfarandet med tanke på framtiden. Också på detta sätt kan förbundets styrelse och tillsynsnämnden styra advokaterna att följa god advokatsed.

Förfarendets offentlighet

Avgörandet i ett tillsynsärende och i en arvodestvist skall ges i form av en särskild handling. I handlingen skall bl.a. anges ärendeslaget och dagen för avgörandet, parternas och klagandens namn, de yrkanden som framställts och de bemötanden som avgivits i saken, motiveringen till avgörandet, de lagrum, de punkter i advokatföreningens stadgar och de anvisningar om god advokatsed som har tillämpats i saken samt avgörandets slutresultat.

I den offentliga dagbok som advokatförbundet för över tillsynsärenden och arvodestvister skall antecknas uppgifter om klaganden eller sökanden, advokaten och vid behov advokatbolaget, ärendeslaget, dagen för avgörandet samt slutresultatet. Av dagboken skall även framgå i vilken fas behandlingen av saken är.

Sökande av ändring i tillsynsnämnden avgörande

Enligt 10 § 2 mom. lag om advokater har även justitiekanslern rätt att besvära sig över alla beslut som givits i tillsynsärenden. Däremot har annan myndig-

het eller klaganden inte rätt att söka ändring i beslut som givits i ett tillsynsärende. Advokaten kan enligt 10 § 1 mom. lag om advokater anföra besvär hos Helsingfors hovrätt över de beslut, i vilka han har ålagts en disciplinär påföljd.

I tillsynsförfarandet kan tvistefrågor mellan advokaten och hans huvudman eller yrkanden som gäller privaträttsliga eller materiella frågor inte behandlas, ej heller t.ex. skadeståndskrav. Tvist om arvode bör huvudmannen anhängiggöra hos allmän domstol.

Statistiska uppgifter

År 2011 avgjorde tillsynsnämnden sammanlagt 513 ärenden, varav 412 var tillsynsärenden och 101 arvodestvister.

Av de avgjorda ärendena resulterade 102, d.v.s. 25 procent i en disciplinär påföljd, då motsvarande andel året före var densamma. Därmed har 75 procent (2010: 75 %) inte resulterat i en disciplinär påföljd.

I 75 ärenden (18 %) ålades en anmärkning, i 17 ärenden (4 %) en varning. År 2011 ålades en påföljdsavgift som disciplinär påföljd. Det verkställdes sex utslutningar ur Advokatförbundet av vilka 3 verkställdes ifall de ifrågavarande advokaterna ännu varit förbundets medlem. Två av utslutningar saknar lagakraft.

Anmärkningsvärt är att sex av påföljderna ålades i alla falls delvis p.g.a. jäv.

Under fjolåret avgjordes 101 arvodestvister, i varav 14 ärenden tillsynsnämnden rekommenderade en nedsättning av arvodet, vilket motsvarar 14 procent av de avgjorda ärendena. Motsvarande andel var året före 20 procent.

5. Yhteystiedot

Suomen Asianajajaliitto
Valvontalautakunta
PL 194 (Simonkatu 12 B 16)
00101 Helsinki

Asianajajiin kohdistuvissa kanteluasioissa
puhelinneuvonta arkisin klo 9-11.

puh. (09) 6866 120 (vaihde)
faksi (09) 6866 1299
internet: asianajajaliitto.fi/valvonta
sähköposti: valvonta@asianajajaliitto.fi
etunimi.sukunimi@asianajajaliitto.fi

Minna Melender
valvonnasta vastaava lakimies

Sanna Leppänen
lakimies
- valvonta-asioiden valmistelu 1. jaostolle

Päivikki Hartikainen
valvonta-assistentti
- valvonta-asioiden valmistelu 2. jaostolle

Gunilla Nyström
lakimies
- valvonta-asioiden valmistelu 3. jaostolle

Anneli Lindström
sihteeri

asianajajaliitto.fi/valvonta